

DLA (13 650) *praep*

a *pochylone* (w tym 92 r. błędne znakowanie).

dlatego (2873), tegodla (27); tegodla *FalZiołUng* V 119; *OpecŻyw* (98 : 25; 3, 4, 5, 5v, 6, 6v [2 r.], 7, 52v, 58v, 63, 66, 67v, 70, 75, 81, 83v, 92v, 93, 104v, 109, 118v, [124]v, 129v, 130).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XVIII w.

1. Oznacza przyczynę 'bo'; *propter Mącz, Calag, Cn; causa, gratia, prae, per, pro Mącz, Cn; ob Mącz, Calep* (7452) : *ListRzeż w. 32; BierRaj 22* (2); a boją szye. yż dla grzechow mogych. bądą potąpyon *PowUrb* +; *March*¹ A4v; *March*¹ *Wiet* Av (4); Mnodzyćiem tacy bywają/ Iz kiedy sie rozgniewają: Dla wielkiego rozrzewnienia/ Długo nie mają mowienia. *BierEz* A3v (12); ij dla iey pokory bog ocietz zellál wiey żywot śwęgo namileyffe^{go} fyną. *OpecŻyw* 2v (129); *OpecŻywPrzedm* C4; a w ktore [gospodzie] mnoŃstwo goŃcii zawżdi ftawało dla ochotnoŃci goŃpodarza *ForCnR* A2v; yż dla adamouego przeŃtąpu kozdy ktory by podluk przyrodzenya Ńnyego Ńyą narodzył myal bycz Ńynem gnyeuu bozego *PatKaz I* 17v (14); Stalo Ńyą yŃch pan bog Ńtworzył nyebo y anyoly dla Ńwey uyelmoŃnoŃzczy *PatKaz II* 32v (7); *PatKaz III* 110 (44); *ZapWar 1525 nr 2303* (2); *HistJóz* B3v (7); *KlerPow 2; TarDuch* D5 (8); *Oczet Ńtarim ludziem barzo ieŃt niepożyteczny/ [...]* dla zimnoŃci y ŃuchoŃci ktora ma w Ńobie. *FalZioł* II 18d (248); Iako głupi ieŃt ktoryby konia dla piękuoŃci [!] iego kupił á nie patrzył pirwey czo ieŃt zacž *BielŻyw* 145 (27); Więcey wielkie niżli małe [ryby *szkodzą*] á to dla nieŃtrawnoŃci. *GlabGad* H8 (112); *March*² D4; *MiechGlab* ++4v (17); *BierRozm* 19 (2); Ia dla waŃzey dawney przyaŃŃny wŃyŃthkom tho vczynyl *LibLeg* 7/68; dalysmi bily Tatarom oczakowa vziwacz ktori yeŃt nasz y na naŃchey wlasney zyemy yeŃt dlya poŃlug ktore Tatarowye na on czas nam czynily *LibLeg* 10/70v; pokoy bedzie zachowan dla they przyŃŃygy y przimyerza ktore pan Woyewoda [...] Z zyemyą naschą vdzialal y poprziŃŃiiagl *LibLeg* 10/150 (41); Niechodz zezłym tżlowiekiem/ á Ńwadliwym/ biŃ niepodiał tzego złęgo álbo Ńzkody dla ięgo. *March*³ V6v (3); IeŃtem gotow, czufz cirpiec ktorałkolwiek przeciwnoŃc dla przykazania twęgo. *WróbŻoŃt* oo3v (40); Y niedla godnoŃci mey miły pánie/ ále dla wielkiego miłofierdzia twęgo nierácž Ńobie przypominác wyŃtepkow moich. *RejPs* 36 (27); *LibMal* 1543/74v (3); *RejRozpr* I3v; Przytym flychać iz ty wdowki dla wielkiego Ńmętku Ńwych mężow po thym morze na głowę barzo boleią *LudWieŃ* B3v; *SeklWyzn* 2v (24); *ConPiotr* 32; *SeklKat* Xv (52); Mnich Kupca winuye yż fię dla niego y na druge Pan gniewa. *RejKup* y5v (13); *RejKupSekl* a5v (4); bydło też dla wielkiego prágnienia zdicháło. *HistAl* H5 (41); A nye odryway Ńye od yednoŃci koŃcyóła Ńwyętego/ dla tego coć Ńye nyepodoba. *KromRozm I* O2v (15); *MurzHist* E3 (6); A zmiaŃta onęgo/ wiele s Samaritanów weń vwierzyło dla mowy niewiaŃty [*propter sermonem mulieris*] *MurzNT Ioann* 4/39 (16); *MurzOrt* Bv; A tak nye dla Ńwey nyedofkonáloŃci/ ále dla ich nyedofátku y nyeumyeyętnoŃci nyemogł ich Pan KryŃtus tu ná Ńweyęce będąc wŃyŃtkyęgo náuczyc *KromRozm II* f3 (9); *KromRozm III* K6 (14); *Diar* 35 (7); *BielKom* C5v (7); ktorzy dla Ńwey woley gdy sie miłofnicami opętaýą/ żenić sie nyechcą. *GliczKsiąž* O8v (34); Gdyż dla Ńczyrey prawdy twoiey á wielkiey ćichoŃci/ Będyelz tak ná wŃłem vżywał Ńwey ŃprawyedliwoŃci *LubPs* M2v (44); thedy [*dzieci*] mają być karány/ wŃzákze łáłkawyey dla młodoŃci/ ktora ich vczynęk nieiáko omawia. *GroicPorz* 114 (36); *GroicPorzRej* C4; *SeklPieŃ* 31; Wigilius PapieŃz/ [...] w KonŃtántynopolu/ będąc dla powietrza Ńwięto Pánny Máryey otzyŃszenie vŃtáwił *KrowObr* 89v (77); Bowiem cnotá dla Ńiebye

ićcie nie dla chwały/ Ma być od nas szukaná *RejWiz* 91v (11); Wiele ich vpádło od mieczá: á wllákże nie thák wiele iáko ich poginęło dla ięzyká fwego [*per linguam suam*]. *Leop Eccli* 28/22; ktory też [*Jan*] dla fwiadectwá fwego/ y dla náuki Páná Chryftufowey ná wyfep Pathmos od Cefárzá Domicyaná był záflan. *Leop VVv* (135); *UstPraw* B3; *KochZuz* A3v (2); *RejFig* Bb (3); O niezczęfna fortuna toż ták ludziłz námi/ Ze w tyle fprawiedliwość/ dla ciebie zá námi. *RejZwierz* 41v (8); á zaż nieodpuściłz mieyfcu onemu dla piądziefiat fprawiedliwych [*propter quinquaginta iustos*]/ ktorzy fą w nim? *BibRadz Gen* 18/24 (195); Przyfitynney ieft Miáftu náfzemu y pożytecznney/ [...] áby ono dla godnych y niegodnym dobrze czyniło/ á niżli by dla niegodnych fzkodzić miáło godnym. *OrzRozm* P2 (6); Stefan Wyntońki Bifkup był poiman w Anglię/ y wfádzon dla Luterfkiey wiáry *BielKron* 235v; ále iż fie ná nim [*Morzu Czyrwonym*] nie godzi w nocy żeglowác dla fkał ktore w wodzie fą *BielKron* 457v (366); *GrzegRóżn* G (2); Gdiż młodzienczykowie nafzy [...] dla wielkiey rofkołzy lenią fię vczyć *KwiatKsiąż* E4 (13); *KochSat* B3; Mors propter incertos casus quotidie imminet, Smierć záwždy yeft zá páfem dla rozmáyitych przigód. *Mącz* 207c; Vix asto prae formidine, Ledwey ftoyę ná nogách dla boyáźnney. *Mącz* 417d (116); *OrzQuin* O4 (6); Bárwy mi fię krom bráku wfzytki podobáły/ Alem fię ftrzegł dla oczu ábym nie był biały *Prot* B2 (5); *SarnUzn* D2 (2); Ná Wfi/ máło ludzi cudnych/ dla grubych pokármow/ a ciężkiey prace. *SienLek* 30v (16); *LeopPrzep* D3v (25); á bluźnili ludzie Bogá dla oney plagi grádowey. *RejAp* 138v (35); Zaż ono nie wielka rzecz byłá/ kiedi rybá dáá ná fobie ieżdzić po morzu Arionowi/ dla muziki. *GórnDworz* H2v; Odpuście w.m. pánie Wapowfki/ žen [!] odkrył then w.m. pokryty rozum/ bom tho był powinien vczynić/ dla czci pániey fwey Dworney/ kthorą w.m. pogrążyć/ [...] chcefz *GórnDworz* Kkv (39); *GrzepGeom* B2v (3); Cefarz vmárł á Fokus kowal dla fwey mądrości Cefárzem od wfzech iefth wybrány *HistRzym* 50; ktorą [*pannę*] gdy vyżrzał rycerz z Báldáchu/ rozmiłował fie iey bárzo: ták iż dla wielkiey miłofci rozniemogł fie. *HistRzym* 84v (72); Pan twoy [...] dobrowolnie przyjął mękę á śmierć dla nędze á vpadku twoiego *RejPos* 116v (69); *RejPosWiecz*² 92 (3); *RejPosWiecz*³ 98; Saul [...] dla niepoftufzeńftwá z narodem fwym zginął *BialKat* 168v (34); Dla ich błazeńkich vftaw záwždy dziurá wtrzešie. *BielSat* C2v (4); *GrzegŚm* 53 (13); Ale což gdy złe dzieci powinney miłofci/ Nie záchowáły oycu dla fwey niewdzięczności. *HistLan* F3v (4); *KuczkbKat* 250 (22); Záz tho rzecz winna dla brzuchá márnego/ Dác fie fprofnie zwieść s ftanu poćiwegó. *RejZwierc* 218 (66); *BielSpr* 9v (12); *KochMon* 27 (2); *WujJud* 13v (50); *WujJudConf* 197v (19); *RejPosRozpr* b3 (4); *RejPosWstaw* [143²] (3); *BudBib* 2.Mach 14/37 (79); *MycPrz* II B (8); *Strum* I2v (2); Przetoż iuż Bucephalá tego Mołkiewfkiego/ Weźnimyż go zá páná dla wiela dobrego. *WierKróc* A3v (2); ktory [*Jop*] dla choroby fwey frogiey/ złorzeczył dniowy národzenia fwego *BialKaz* C (10); *BudNT przedm* c5v (10); *StryjWjaz* A3 (4); ktory [*faryzeusz*] fie dla vczynkow fwych miał zá fprawiedliwego/ ták bárzo że też y drugimi gárdził. *CzechRozm* 211 (108); HIdáfpis on krol Perfki dla hoyności fłynie/ Dla ktorey y v bogow był w niemáley cenie *PaprPan* S4; IEłzcze zacna Korono fobą nic nie trwoży/ [...] Da on [*Bog*] fprawcę y wodzá tákowego/ Zbędyełz żalu ktory małz dla krolá zmárłego. *PaprPan* Ee3v (37); *KarnNap* A4 (5); Lecż ponieważ fprawiedliwość częścią dla ślepey nieumieiętności/ częścią dla złych namiętności [*perverso affectu*] bywa zátlumioná/ przeto fzukano w Rzeczáchpołpolitych ludzi do rządzenia godnych *ModrzBaz* 138 (125); *ModrzBazStryj* 112v; *SkarJedn* 75 (28); *KochOdpr* C;

Oczko 22v (3); Pyłznić się dla szczęścia. Superbire propter successus. *Calag* 283b; *KochPs* 91 (3); Ieść niechcefz/ nie dla poftu/ ále dla żałości *SkarŻyw* 196 (118); *MWilkHist* F2v (3); *StryjKron* 245 (61); *ZapKościer* 1582/33v; Lázarz vmárł/ y wefełę fię dla was/ ábyście wierzyli/ iżem tám nie był. *CzechEp* 194 (84); *CzechEpPORz* **3v; iż fię [*Jakub, Piotr i Jan*] zdáli być łupámi/ á to pewnie dla oobliwych [!] dárow/ ktore między inżymi Apoštoły mieli. *NiemObr* 37 (20); *KochFr* 47 (3); Dla łpornéy żony/ drugi niechciał wniść do niebá *KochDz* 109; *KochMarsz* 153; *KochSz* B4; *KochMRot* B (2); *ReszPrz* 25 (6); *ReszHoz* 135 (9); *ReszList* 154 (7); *WerGośc* 207 (6); *WerKaz* 295 (18); *WisznTr* 33; *BielSen* 15; *BielSjem* 28 (2); *PudłFr* 68 (6); ZNamy Oycze náłz niebiełki/ żełmy niegodni twey łáłki/ [...] dla złości náłżych rozlicżnych/ ktoremichmy cię gniewáli/ potępienie záśłużyli. *ArtKanc* M2 (27); *BielRozm* 7 (2); *GórnRozm* Bv (23); Lecż ten v łzczęścia ieft łofem przegránem/ Co dla łákomłtwá chce być rychłó Pánem. *KmitaPsal* A4; *KochWr* 24 (3); *PaprUp* E2 (16); *ZawJeft* 11 (2); Nieprzyiaciele się onas kuszą dla niezgody naszey *ActReg* 29 (18); Odoramentum – Rzecz ktora dlia pachnienia, mami. *Calep* 724b (6); *GostGosp* 38 (19); *Phil* N3 (2); *GórnTroas* 20 (3); Okrutny/ łzkodny/ cięłżki niewściágliwy Ogniu/ dla ciębiem dáłeki zbáwienia *GrabowSet* H4v (11); Nie była wiecznie gładka łławna páni oná/ Dla którój mocna Troia z gruntu wywróconá *KochFrag* 21 (3); *OrzJan* 21 (10); *WyprPl* Cv (3); Zácmiłó fię dla zbytniego (ná fię) gniewu oko moie *LatHar* 159 (66); Z tych ziemłkich do Niebiełkich pośłżá oliádłóści/ Dla nieznośnych po Synach łwych miłych żałości. *KołakCath* Bv (3); *KołakSzczęśł* C3 (6); A iż fię żony chybá dla cudzołóstwá/ opuścić nie godzi. *WujNT* 77 (267); *WysKaz*)?(2 (4); *JanNKar* D4 (2); Iedno fie práwo łtanowi/ áby naród dla rozmáitości praw niełtał fie *monstrum*, cudem o wielu głóów. *SarnStat* 49; niech mu będzie wolno dla dobrój łławy [*propter bonam praesumptionem JanStat* 621]/ którą między łásiády o łobie miał/ [...] oczyścić fie od tákowégo obwinienia. *SarnStat* 701 (180); *SiebRozmyśl* D (9); *GrabPospR* L3 (5); *KlonKr* E3 (5); *KmitaSpit* B2 (3); Dla Sodomłkiego łudu łprośności/ onę całą kráinę [...] ogniem šíarcżánym z niebá wypálił. *PowodPr* 11 (20); *SkarKaz* 421b (35); *VotSzl* B4 (5); tum teraz zginął: dla tych, dla ktorychem Naywięcey w tym wieku łwym tylé trudu podiáł. *CiekPotr* 82 (4); *CzahTr* F3; gorłżégo dla włtydu zámilczę. *GosłCast* 45 (5); *PaxLiz* E3 (4); *SkarKazSej* 675b (45); *KlonFlis* A3 (3); Dżiwuyże fię tu ptakom z inżymi żwierzęty/ Ze częłto gárdłó dáią dla márney ponęty *KlonWor* 27 (16); *PudłDydo* A4 (3); Nie tylko dżiewkę łtroiłż/ lecz y łámá łiebie/ Iákoż nie ma vtrácić małżonek dla ciębie. *ZbyłPrzyg* B; *SzarzRyt* A2.

W charakterystycznych połączeniach: dla ambicyjej, bałwochwalstwa (12), biegłóści (2), bliskości (5), bluźnierstwa (5), błędu (4), bogactwa (5), bojaźni(ej) (85), bolu (boleści) (23), brzucha (7), brzydkóści (2), bujności (2), chciwości (10), chęci (chuci) (3), chłodu (2), choroby (11), chwały, chytróści (2), ciasności (3), cichości (2), ciemności (3), ciepła (ciepłóści) (12), ci(e)rpności (8), ciężkości (8), cnoty (40), cudności (3), cudzołóstwa (14), czci (10), czystóści (2), dalekości (3), darow (12), długow (11), dobroci (dobra, dobrotliwości, dobroty) (11), dobrodziejstwa (7), doskonałóści (4), dostatku, dostojenstwa (7), dostojności (5), dumy (dumki) (3), dzielności (5), dziwu (2), dżdżu (dżdża) (6), frasunku (2), gładkości (2), głębokości (2), głodu (11), głósu (5), głupóści (2), gniewu (22), gnuśności, godności (15), gorącości (gorąca) (22), gorzkości (8), grubóści (6), grzechu (152), hardóści (6), jadu (jadowitości) (8), jasności (9), karności (2), kłámstwa (6), krewkości (7), krnąbrności, krzywdy (krzywdeczki) (11),

lat (7), lekkości (2), lenistwa (9), liczby (4), ludzkości (2), lutości (3), łakomstwa (25), łaski (9), łotrostwa (4), majestatu (3), małości (6), mądrości (7), mdłości (mgłości) (16), męki (14), męstwa (10), męzobójstwa (6), miękkości (3), miłosierdzia (23), miłości (80), młodości (8), mocy (mocności) (21), morderstwa (mordu) (6), moru (3), mowy (8), możliwości (2), nadzieje (12), namiętności (2), natury (4), nauki (14), nędze (nądze) (8), niebezpieczeństwa (niebezpieczności, nieprzespieczeństwa) (6), niebytności (7), niecnoty (8), niechuci, nieczystości (nieczystoty) (5), niedbałości (niedbalstwa) (12), niedoskonałości (3), niedostatku (57), niedowiarstwa (17), niegodności (7), niekarności (3), nieludzkości, niemocy (11), nienawiści (5), niepogody (2), nieporządku (2), nieposłuszeństwa (11), niepowściągliwości, niepożytku, nieprawości (14), nieprzyjacielstwa, nieprzyjaźni, nierozsądku, nierządu (3), niesłuszności (3), niesposobności (2), niesprawiedliwości (20), niestateczności, niestworności (2), niestrawności (3), nieuczliwości (2), nieudolności (2), nieufności, nieumiejętności (nieumiętności) (12), nieuprzejmości, niewdzięczności (18), niewierności (3), niewinności, niezbożności (2), niezgody (10), nieżyczliwości, nikczemności (3), obecności (2), obfitości (okwitości) (7), obietnice (6), obłudności (obłudności) (2), obłudy (obłudności) (3), obyczajow (9), obżarstwa (obżyrstwa) (4), ochoty (ochotności) (5), odmienności (odmiany) (4), odporności, odszczepieństwa (4), ofiary (4), okrucieństwa (okrutności) (12), opatrności (2), ostrości (5), oziębłości, panieństwa (3), pełności (2), pieniędzy (4), piękności (5), pijaństwa (opilstwa) (3), plagi (3), płaczu (6), pobożności (2), poczciwości (potciwości) (11), podejrzenia (4), podobieństwa (3), pokarmu (7), pokory (pokorności) (13), pokuty (3), porubstwa (2), popędliwości (3), posług (wysługi) (7), posłuszeństwa (7), postępkow (2), postu (2), potwarzy (4), powagi (poważności) (3), powieści (8), pożądlivosti (pożądania) (5), prawa (4), prawdy [= szczerości] (3), prace (3), prętkości (2), prostoty (prostości) (5), próżności, przeciwności (3), przestępstwa (przestępu) (8), (prze)strachu (14), przychylności, przygody (10), przyjaźni (przyjacielstwa) (20), przyjemności, przykazania (6), przykrości, przymierza (2), przymiotow (2), przypadkow (2), przyrodzenia (3), przysięgi (7), pychy (17), radości (5), rady (2), rozkoszy (rozkoszności) (3), rozliczności (2), rozmaitości, rozpusty, (6), rozsądku, rozterkow (roztyrkow) (4), roztropności, rozumu (7), rzadkości (2), skromności, skruchy, słabości (6), sławy (sławności) (5), słowa (51), słuszności, smutku (smętku) (11), sporu (sporności) (4), sprawiedliwości (14), spraw (34), spros(t)ności (5), srogości (7), sromoty (4), stałości (4), stateczności, strawności, subtelności (5), sumienia (sąmnienia) (14), swobody (3), swowoleństwa (swej wolej) (12), szaleństwa, szczęścia (3), szczodrobliwości (szczodrości) (4), szczyrości (2), szkaradości (2), szkody (5), szlachetności (3), śmiałości (2), śmierci (26), świadectwa (15), świętości (świętobliwości) (3), świetności, świętokradzstwa (3), tajemnice (tajemności) (2), teskności (2), towarzystwa (4) trudności (10), trwogi (3), twardości (6), ubostwa (6), uchwały (2), (u)cierpienia (2), uczliwości (uczciwości) (24), uczynku (24), ufności (3), umiejętności (3), umowy (2), upadku (14), uporu (uporności) (10), urody (urodności) (5), urzędu (8), ustaw (14), utraty (2), wątpliwości, wesela (7), wiary (57), wielkości (34), wielmożności (5), wielomowności, wierności, wilkości (wilgotności, wilgoty) (21), winy (4), włosności (4), wojny (15), wolności (3), wstrzemięźliwości, wstydu (22), wszeteczności (wszeteczeństwa) (6), wykrętow, występ(k)u (44), wzgardy (5), (w)zgorszenia (10), zabawy (zabawki) (3), zacności (10), zasługi (25), zatwardziałości (2), zawiści, zazdrości (2), zbytku (12), zdrady (7), zdrowia (4), zimna (zimności, zimnice) (39), złej wolej, złoczynstwa (5), złodziejstwa (5), złości (96), zmienności, znacności,

zuchwalstwa, zwi(e)rzchności (9), zwycięstwa (2), żalości (11), żądze(j) (9), życzliwości (życzności) (3), żywota (życia) (6).

Przysłowie: Bonae leges ex malis moribus procreantur, Proverb. Dla złoslywych vczinków dobre prawá wynáleziono. *Mącz* 26b.

Połączenia: »dla czego(ż) inszego (*a. in(n)ego*)« = *propter quod* *Modrz* (5); *GliczKsiąż* D5v; Ale iście więcej s chući prawey niżli dla czego inego łá [*ty książki*] piłány *RejWiz* A5; *OrzRozm* G4v; zmierzyć [*dalekości*] [...] nie możez dla wody/ álbo dla błotá/ albo dla czego inżého takowého *GrzepGeom* P3; *ModrzBaz* 10.

»ni(e) dla czego inszego (*a. in(n)ego*) jedno (*a. ale, a. tylko*) (dla, iż, że)« (22): Téż [*abyśmy czcili*] nie dlá kogo albo czego ijného/ iedno z łáki prawé dlá boga milého zbawiciela nállého. *OpecŻyw* 43; ale nyedlaczego ynszego tak my sye przidalo ale za moy grzech łkaral mie yefth bog *LibLeg* 11/55v; *KromRozm I* K4v (2); Dla niczego inego/ yedno iż to tak z náuki á podányá Apołtolłkyego/ zá Páńfká náukę á łłowo Boże myeli. *KromRozm II* f4; *GliczKsiąż* B4 (2); *BielKron* 194; *RejPos* 197 (2); otoż dla tego tak Páweł mowi/ ile wedle ciálá/ á nie dla czego inżého. *CzechRozm* 34 (4); *CzechEp* 14; *NiemObr* 98; *ReszList* 142; *WerKaz* 295 (5).

Wyrażenia przyimkowe: »dla czasu« (6); Gdy łie Alexander wrácał plákał bárzo rzewno dla krotkiego czáfu żywotá łwego *HistAl* L3; *WujJud* 133; *BudNT* x7v *marg*; *ModrzBaz* 80v (2); moglibyście iuż dla czáfu miłtrzámi być *SkarKaz* 155a.

»dla dawności« = *propter vetustatem* *JanStat* (5): Ten [*papież Feliks*] [...] kościoły poświáćć kazał. A iefliby gdzye było wátpienie dla dawności álbo s pogorzenia/ tedy może znowu poświéćć. *BielKron* 153 (2); *Mącz* 183d; Mierzenie pól w Polfcze trudno ma bydź, boby łie zrułzyło síłá controwerłiy dla dawności gránic. *SarnStat* 475 (2).

»dla krotkości wieku« (1): STefánus dzyewiáty Káfyneńki Opát/ był ná Papiestwie czterzy miełące/ dla krotkości wieku iego nie máłz o nim co piłac *BielKron* 177.

»dla potrzeby (*a. potrzebności*)« = *propter necessitatem* *Vulg, JanStat; necessitatis causa* *Modrz* (69): anieli przifłapili ku posłudze Iezufa milého nie dlá ktoré iego potrzebności/ ale dlá vczliwofcij. *OpecŻyw* 38; *FalZioł* V 30 (2); *GlabGad* I3v; *LibLeg* 7/41v (4); *Diar* 41 (4); iż dla wielkiej á ofłáthniey potrzeby/ rodzice záprzedawáli dzieći łwoie. *GroicPorz* kk2; *KrowObr* 225 (3); *Leop* 1.Cor 7/26; *UstPraw* Ev; *BibRadz* *Esth* 4/14; *BielKron* 415v (2); *Mącz* 324c; *GórnDworz* li2v (2); *KuczbKat* 345; *BielSpr* 39; *Strum* N3; *BudNT* 1.Cor 7/26; Bo poniewáz łzáty dla potrzeby łá wynáleżione/ żeby od źimná y od goracá bronily *ModrzBaz* 50 (5); *SkarJedn* 348 (4); *SkarŻyw* 456 (3); *BielSjem* 23; *BielRozm* 25; á iefli ktory radny Pan odiechał/ dla iákicy nagłey potrzeby/ tedy inych killká ná iego mieyłce Krol do łiebie wezwał. *GórnRozm* M3v; Tárćice máią bydź łuche/ dla wiela potrzeb/ ná zámiar. *GostGosp* 32; *WujNT* 1.Cor 7/26 (2); *SarnStat* 12 (19); *GrabPospR* N4v; *SkarKaz* 608b; *VotSzl* E3v; *KlonWor ded* **2.

»dla próšby« = *per instantiam* *JanStat* (21): *ForCnR* B4; *BielŻyw* 129; przefłtho prolche abistho v K.m. raczil dlyá náłchey prosbi vczynyc *LibLeg* 10/63 (14); *KrowObr* 168v; *BibRadz* *Luc* 11/8; *WujJud* 185; łzczegom łię iey dlá częłtey próšby wymowić niemogł. *SkarŻyw* 142; A iefliby niekiedy

tákowym líftom z Káncelláriiéy náłzéy dla vpornéy czyiéy próšby/ álbo którymkolwiek obyczáiem przydáto líe wyniśdź/ tedy niechay będą níkczemné. *SarnStat* 910.

»dla [jakiej] przyczyny (a. przyczynki)« = *propter causam Mącz, Vulg, PolAnt; ob causam Vulg, PolAnt, Modrz; quapropter Mącz; de causa Mącz, Modrz; propter rationem Modrz, JanStat* (254): Oto dla máley przyczyny/ Podiałem bol táko śilny. *BierEz* O4v; *PatKaz III* 135; *MetrKor* 40/825 (2); *OpecŻyw* 13; Ciężkie rodzenie częŝto kroć na matki przichodzi: dla rozmagithych przyczyn *FalZioł V* 17a (8); *BielŻyw* 112; *GlabGad* B6 (4); *LibLeg* 11/20 (15); *RejPs* 101v; *HistAl* G4 (2); *MurzNT* 108v (2); *LibMal* 1554/190v; Abowiem w statucie tak stoi, że dla słusznych przyczyn [...] sjem nie jedno w Piotrkowie zložon by być mógł, ale też i gdzie indziej. *DiarDop* 115 (2); Iezus Krytusz/ dla trzech przyczyn íeft napotrzebnieyŝym káplánem náłzym. *LubPs* Z3v; *GroicPorz* c4 (4); *KrowObr* 168v (11); *Leop Hebr* 2/11 (5); *BibRadz* II 90c marg (8); *BielKron* 403 (13); *KwiatKsiąź* B2v; Tego baczyć niemoğé/ dla ktorey przyczyny Wolićie do Włoch/ ábo do Niemiec fłac fyny *KochSat* B3; *Mącz* 249c (8); *SarnUzn* E8; *SienLek* 11 (2); *LeovPrzep* C2 (2); *GórnDworz* B6v (10); *GrzepGeom* Q2 (2); *HistRzym* 3v (2); *RejPos* 21; *KuczbKat* 75 (3); *RejŻwierc* 163v; *WujJud* 179 (6); *WujJudConf* 49v (2); *RejPosRozpr* b3 (2); *RejPosWstaw* 22; *BudBib* 2.Mach 9/25 (3); *BudNT* Ff6; *CzechRozm* 95v (16); *KarnNap* F3; Záprawdę cí co líę ták ípráwuia/ niemože być áby dla ledá przyczynki niemieli krzywo przylięgáć [*fieri non potest quin levissimo momento perierent*] *ModrzBaz* 60v (22); *SkarJedn* 234 (7); *SkarŻyw* 372 (6); *StryjKron* 288 (2); *CzechEp* 38 (4); *NiemObr* 85 (3); *ZapKóscier* 1586/65; *ArtKanc* D19; *Paprup* B3v; *ActReg* 172 (2); *Calep* 175b; *LatHar* 125 (6); Zaden człowiek nie ma zle czynić/ áni złego pozwálic/ dla zádney przyczyny *WujNT* 163 (24); *JanNKarKoch* E3v; *SarnStat* 1224 (23); *VotSzl* B4.

»dla różności (a. różnice)« = *propter diversitatem Modrz; propter discrepantiam JanStat* (13): Bo dla różności praw/ y práwnicy íá rozni *ModrzBaz* 100v (2); *StryjKron* 552 (2); *GórnRozm* Fv; *ActReg* 20; *WujNT* 633; IZ dla różności mieyfc/ ná których żołniérze miéwáia fwe ítania/ nie može bydź ták íákoby potrzebá doźrzáno y opátrzone *SarnStat* 432 (4); dla różności religiey/ niemáź prawdziwey dúfności áni zgody. *PowodPr* 56; *SkarKaz* 658b.

»dla [jakiej] rzeczy« = *ex re Mącz; rei gratia Vulg; ob rem Modrz* (64): *ForCnR* A2; *PatKaz I* 1v; *PatKaz III* 89v [2 r.]; *TarDuch* D5; *FalZioł V* 17a (3); *BielŻyw* 1 (7); *March*² D; *WróbŻoít* 103/33; *LibLeg* 11/173v; *GroicPorz* kk3v (6); A wźákofz przedfię nie dla tych rzetzy Świętych/ ktore tzyniemy/ [...] bywáia nam grzechy náłze odpufztzone *KrowObr* 59; *Leop Eph* 3/1 (3); *BibRadz Sap* 16/3 (3); *KwiatKsiąź* Dv; Repulsam mihi attulit haec res, Dla yednym rzeczy od tego odpadł. *Mącz* 122b (4); *LeovPrzep* D3; *GórnDworz* L (4); *HistRzym* 50; *WujJud* 216 (2); *RejPosWstaw* [110²]; *BudBib* 1.Mach 13/4; *Strum* L4; *CzechRozm* 226; *ModrzBaz* 87v (3); *SkarJedn* 91; *SkarŻyw* 93; *CzechEp* 4 (2); żeby kiedy dla tey rzetzy [...] do rozruchu íákiego domowego: [...] nie przyŝło. *CzechEpPorz* **; *ActReg* 118; *Phil* K3 (3); *OrzJan* 94; *LatHar* 134; *WujNT Mar* 7/29; *SarnStat* 171.

»sam dla siebie, dla sam siebie« = *mając na uwadze wyłącznie siebie* (3 : 1): W wielkim był Alexander vćilnieniu y ímętku y wźytek záŝtęp íego/ nie ták íami dla siebie íáko dla bydłá y inych zwierząt kthore ginęły *HistAl* H4v; Non tam meapte causa laetor quam illius, Nie ták líe wefełę dla íam siebie/ yáko dla niego. *Mącz* 220c (2); *OrzJan* 41.

»sam dla siebie« = *taki jaki jest* (2): *Expetenda per se virtus*, Cnotá lámá dla liebie ma być požądána. *Mącz* 295d. ktore [słowo boże] lámó dla siebie/ powinniśmy vcźciwie przyjmowác/ nie względem ołoby Páłterfskiej: bo choćiaby ten był zły y grzełzny/ tedy iednák łowo Páńfkie prawdziwe y dobre záuwrze zołtawá. *WujJud* 30v.

»dla starości (wieku), lat (dawnych), wieku (starego)« = *per aetatem Mącz, Cn; propter aetatem Mącz; propter antiquitatem JanStat; per annos Cn* (17 : 4 : 3): ktorzy [ludzie starzy] dla lat dawnych w ktore poźli, wiele rzeczy doznawali y doświadcźali *BielŻyw nlb* 14 (2); *BierRozm* 22; *BielKom* E2v; A w thym czału włthąpił w małżeńłstwo Krol Ian z Izábellą [...] z namowy rádnych panow dla potomłtwá/ z czego łie długo wymawiał dla wieku łtárego. *BielKron* 310v (5); *Obrutum situ vetustatis*, Mchem obrosłó/ Zárosłó dla łtárości. *Mącz* 361d (6); *WujJud* 154v; *SkarŻyw* 292; *StryjKron* 577; *CzechEp* [409]; *ReszList* 160; *Calep* 717b; ALe gdzie by łifty z ksiąg Káncelláriiéy wyięté powiedźiał kto bydź podeyźrzané/ y ieliby Reyeftry álbo księgámi Káncelláriiéy dla łtárości nie mogły bydź dowiedźioné/ tedy przyięgá tego/ który ie pokázuie [...] máię bydź popráwioné. *SarnStat* 329 (2); *PaxLiz* E2.

»dla wieczności« (2): Ale theraz zadny vřzandnik nyebendzie bral [wyprzeźnego], az wyrok bandzie iego kroliewskiej Mczi dlya wiecznołci vřtawy kupczow vbogich *MetrKor* 59/282 (2).

»dla wolej« = *propter voluntatem Vulg; ob voluntatem JanStat* (17): *ZapWar* 1535 nr 2413; Profzym pokornye y ządamy v.k.m abi v k m raczil vczynycz yako náłch przyacziel dobrj łáłfyad blyzni dla náłchey woley y prozbi *LibLeg* 10/125 (8); á iże nas łtego karzełz dla dobrej woley ktoráłmy twoim krewnim vkazáli/ nie łłufzná myłłá iefłes porułzon *HistAl* E6v; *GroicPorz* c2v; *RejPos* 39 marg; Godźieneś iefł Pánie Boże náłz wźięć chwałę y cześć y moc: gdyżeś ty łtworzył włzytkie rzeczy/ y dla woli twoiey były y łtworzone łą. *WujNT Apoc* 4/11; *SarnStat* 882 (3); *SkarKaz* 246b.

»dla [jakich] względów« (2): drugie pisanie nastąpiłó, razem tedy acz dla pewnych względow na iednym papierze *ActReg* 127; Y dla tákich cíelełnych względow/ vřáli łámi w łobie/ iákoby Bog y Chriłtus do nich nierozdzielnie był przywiązány *WujNT* 517.

»dla zwyczaju, obyczaju« = *propter consuetudines JanStat; ad usurpationem vetustatis, iuris usurpandi causa, moris causa Cn* (12 : 1): *FalZioł* V 18b; *MurzNT* 33v; *KrowObr* 205; *BielKron* 199; iáko kowal/ [...] rękę/ dla onego zwyczáiu iż robi młótem/ duźłzą/ y czerłłtwieyłzą nierowno ma/ niź drugi człówiek *GórnDworz* K2v (2); Ale iż ty rzeczy trudne łie nam zdádzą być/ dla łtárego obyczáiu *BielSpr* cv (3); ták teź Biłkupi máię to wiedźieć/ iż więłłzymi łą nád Presbytery/ więcey dla zwyczáiu á niźli dla prawdziwego połtánowienia *WujJudConf* 155; *BudNT przedm* bv; *NiemObr* 90; *SarnStat* 198.

W funkcji przysłówka: »dlaczego« = *qua propter Mącz, Calep, Cn; quam ob rem, quidnam Mącz, Cn; cur Calep, Cn; qua de re, qua gratia, Mącz; quianam, utquid Calep; quas ob res, quare Cn* (650): *BierEz* S4; *OpecŻyw* 13 (5); *MetrKor* 57/120v (2); *BielŻyw* 75 (2); *GlabGad* I (3); Náuczyl nas zakonu/ przykazania łwego [...] Dla czegołmy łie łtali/ teź łynowie iego *KlerWes* A; *RejPs* Ff4v; *LibLeg* 11/44v (3); *LibMal* 1543/70v; *SeklWyzn* a4v (2); *SeklKat* Y2v; *HistAl* D4 (16); dla czego ludźye nyektorzy mnimáją/ iżeby ták wolni byli/ iż nyemáją być połłłłłni żadnym przełóżonym *KromRozm I* D2; *MurzHist* K3v (3); *MurzNT Mar* 7/5 (4); *KromRozm II* i3v marg; Diołkorus wřwym

błędzye y vporze trwał: Dla czego przez Leoná papyeżá odrzucon yeft *KromRozm III* P8v (8); *Diar* 27; *GliczKsiąż* O5 (36); Vczynił wyelkye rzeczy Pan z nędznymi námi/ Dla czegochmy też byli ták wefeli lámi *LubPs* cc5v (9); *KrowObr* 8v (21); Ná gorze Pan [...] včzy dla czego ná fwiáth przyšfedł *Leop Matth* 5 arg (3); *BibRadz* 2.Cor 12/8 (10); Kápłani lie ożeniáli/ dla czego też były wielkie roznice miedzy imi gdy byli ofkárzeni *BielKron* 200 (129); *GrzegRóżn* K2; *KwiatKsiąż* L4v; Causam subscribere, Prziczinę prziwieść álbo przitoczyć dla czego co czini. *Mącz* 375d (12); *OrzQuin* B4v; *Prot* C2; *SarnUzn* E7v (6); *SienLek* 95v (2); *RejAp* 169 (4); Ípythał go łágodnemi łłowy Biskup/ dla czego by mu lie ták pilno przypátrował. *GórnDworz* P (6); *HistRzym* 69v (2); *RejPos* 65v (13); *BiałKat* 246 (16); *GrzegŚm* 21 (2); *KuczbKat* 175 (4); *RejZwierc* 126v (6); *BielSpr* 15v; *WujJud* 107v (11); *WujJudConf* 78 (2); *RejPosWstaw* [21³]v; *BudBib Ez* 18/19 (10); *BiałKaz* D2 (4); *BudNT Act* 5/3 (6); *CzechRozm* 12 (24); Gdy krol pytał przycyny dla czego plákáá/ Zeš ty nie ieft ták dobry/ zaráz powiedzyáá *PaprPan* Hh2 (6); *KarnNap* A3; *ModrzBaz* 29v (17); *SkarJedn* 167 (5); *KochPs* 3; *SkarŻyw* 305 (10); *StryjKron* 517 (17); *CzechEp* 122 (37); *NiemObr* 133 (45); *GórnRozm* M2 (8); *KochSz* C3; *ReszPrz* 65 (4); *ReszHoz* 122; *ReszList* 180; *WerKaz* 279 (2); *KochPieš* 18; *PudłFr* 49; *PaprUp* (3); *ZawJeft* 34; *ActReg* 172 (5); *Calep* 887b (4); *GostGospSieb* +3; *Phil* E4; *GórnTroas* 4 (2); Przycyny nie kładę dla czego/ bo koždy kto go zá żywotá znał/ [...] łączno wšyftkięgo dóyć może *KochCzJan* A2v; *OrzJan* 39 (5); *WujNT* 346 (27); *WysKaz* 1; *JanNKar* E2; *SarnStat* 1026 (18); *SiebRozmyšl* [A3]v (3); *GrabPospR* Nv; *PowodPr* 50 marg; *SkarKaz* 577a marg (12); *VotSzl* C4v; Chcelzli fluchác, powiemci przycynę, dla czegoć Nie žyczę tego kupná. *CiekPotr* 41 (2); *CzahTr* Bv; *SkarKazSej* 657b (2). *Opracowanie szczegółowe cf CO*.

»dlaczegoż« = *quare Vulg, PolAnt, Modrz; quid causae est Modrz* (49); *OpecŻyw* 166 (2); Y dla czegołz lie tedy fráfuiefz dušfo moiá rádšley ćirpliwie oczekáwai *RejPs* 65; A tak mi powas tego potrzebnyemi [!] [...] zebi to yemv ísprawyono bilo na tim Ormyanynie bez omyełzkanya dla czegozełmi pošlaly od dworv náčhego wtey yego rzeczi na ymie Sahadiya *LibLeg* 11/92v; *HistAl* G6 (2); A tám rozmawyał z nimi o Ewányeliey/ ktorá kazał myędzy pogány. Dla czegoż? *KromRozm II* t2v (3); *KromRozm III* H2; *LubPs* Rv; *KrowObr* 41v (2); *Leop Rom* 9/32; *BibRadz* 2.Reg 24/3; *GrzegRóżn* N4; *RejAp* 148; *RejPos* 167; *BiałKat* 271; A czymże lie ty nędzna mucho nádymác chczelz? á dla czegoż the plugáwá gębę twoię podnošifz ná wzgárdzenie á ná lekkošć bliźniego šwego? *RejZwierc* 69 (8); *WierKróc* A4v; *BiałKaz* D2; *BudNT Matth* 21/25; *CzechRozm* 208; *ModrzBaz* 127 (3); *SkarJedn* 109; *CzechEp* 14; *ReszPrz* 46; *OrzJan* 87; *WujNT* 1.Rom 9/32; *WysKaz* 37 (2); *PowodPr* 65; *SkarKaz* 382a; *CiekPotr* 74 (2); Dla czegož bym ia zmyšláć y pokrywác miááá Słówkiem pięknyim niecnotę/ y fárbowác šmiááá? *GostCast* 47 (2); *SkarKazSej* 693a (2). *Opracowanie szczegółowe cf COŽ*.

»dlatego(ć), tegodla« = *ideo Mącz, Calag, Cn; idcirco Mącz, Calep, Cn; igitur Mącz, Calag; ergo, proinde, quocirca Mącz, Calep; hoc, ob eam causam a. rem, propterea, quapropter Mącz, Cn; eo, id, in hoc, quare, quatinus, quia, quippe quod, quoniam Mącz; ad eum finem, ad hoc, ea causa a. gratia a. re, ex eo, hac propter, his de causis, iis de causis, isto, ob id, quam ob rem, quo Cn* (1872 : 22) (1894); *ListRzež* 1512; *March*² (2); *BierEz* G2 (2); bocie^m nitz potaie^m nije nieuczyl/ ale iawnie w íšynagodze ij w kołciele/ [...] tego dlá moia nauka nie ieft podezrzaná anij fałšfywá/ ale prawdziwá. *OpecŻyw* 109 (92); *OpecŻywPrzedm* C3v; *PatKaz I* 8v; *PatKaz II* 70 (3); *PatKaz III* 145v (4); *MetrKor* 40/812 (5);

LibLeg 7/34v (11); *HistJóz* B4 (6); biała Czernieżyca ięth dla thego rzeczona iź ma biały korzeń *FalZioł* I 45d (82); *FalZiołUng* V 119; *BielŻyw* 77 (2); *GlabGad* C6v (37); *MiechGlab* **; *KłosAlg* A2; A dla tego dziedzicztwem nabyłem świadectwa twego na wieki/ abociem to ięft pociecha fercza mego. *WróbŻołt* 118/111 (28); *RejPs* 155v (3); *ComCrac* 15; *LibMal* 1543/72v (11); *SeklWyzn* d2 (7); *RejJóz* B3v; y dlategoć nam przikazał [*Pan Bóg*] czuć olfobie boniewiemy dnia any godziny *SeklKat* R (18); *RejKup* f3 (3); *RejKupSekl* a6; A wżákże Alexander dla tego żadnym obyczaiem fie w pychę nie podniofl iź zwycięstwo otrzymał *HistAl* D (47); *ZapWar* 1550 nr 2665; *KromRozm I* C2v (8); A iź mu ięft grzech przepuśczone/ nie dla tegoć że płakał ale że się nán Bóg obeirzał *MurzHist* F4 (6); *MurzNT Ioann* 6/66 (7); *KromRozm II* n3 (9); *KromRozm III* G4 (14); *Diar* 41 (3); *DiarDop* 100 (5); *GliczKsiąż* C2 (20); *LubPs* E2 (15); *GroicPorz* z3 (28); I ięft tá wiará dla tego pierwżą wezwana/ iź żadney pierwżey wiary nád nię niemáľz *KrowObr* 142v (60); *RejWiz* 101v (3); *Leop Gen* 21/31 (33); *OrzList* c3v; *UstPraw* G2v; *KochZuz* A3; *RejFig* Cc (2); *BibRadz Luc* 2/7 (91); *OrzRozm* O3; *BielKron* 353v (62); *KwiatKsiąż* H3 (8); *Mącz* 344a (45); *Prot* C2 (2); *SarnUzn* D6 (4); *SienLek* 110v (4); *SienLekAndr* a2v; *LeovPrzep* D2 (3); *GórnDworz* C7v (34); *GrzepGeom* K2v (3); *HistRzym* 86 (10); iź dla tego Pan bierze człowieká wiernego s pośrzodku złońnikow światá tego/ iź mu fie vpodobála duľzá ięgo. *RejPos* 321v (58); *RejPosWiecz*² 91 v; *BiałKat* 296 (12); *GrzegŚm* 48 (9); A niechay nikt nierozumie/ áby tá wiadomość którą przez Wiarę miewamy/ dla tego niebyła pewną/ iź oczymá tego niewidźimy *KuczbKat* 10 (43); *RejZwierc* 258 (8); *BielSpr* 50; *WujJud* 194 (14); *WujJudConf* 261v (19); *RejPosWstaw* [143³]v (2); *BudBib* 3.Esdr 4/42 (40); *MycPrz* II A4; *Strum* Q2 (9); *BiałKaz* E2v (10); *BudNT przedm* c4v (22); przeto theż dla tego [*ustawa*] nie wieczną była ále docześną *CzechRozm* 86 (117); *Paprp* N (6); *KarnNap* F2v (4); *ModrzBaz* 57 (40); *SkarJedn* 290 (14); *Oczko* 17v; *Calag* 111a; *SkarŻyw* 107 (7); *MWilkh* 13; *ZapKoscier* 1580/15v (2); *StryjKron* 72 (13); *CzechEp* 38 (75); *NiemObr* 98 (35); Mnimaľz ty/ że ia tobie kłániam fię dla tego/ Iżeś lyn Woiewody niewiem tám iákiego. *KochFr* 84 (2); *KlonŻal* C3 marg; *ReszPrz* 4 (15); *ReszList* 180 (5); Dla tegoć ięft poimány lud moy/ y w niewolę ięft ząwiedźiony/ iź rozumu nie miał *WerGośc* 213 (4); *WerKaz* 290 (3); *GórnRozm* B2 (10); *Paprup* F4v (11); *KochWr* 25; *ActReg* 167 (7); *Calep* 371a (4); *GostGosp* 104 (2); Nie ma bowiem dla tego być odpuľzczenie y przeyrzenie wyľtepkow/ żeby wľzytká R.P. nie vpáďła *Phil* R3; *GórnTroas* 6; *OrzJan* 87 (5); *WyprPl* C2v (4); *LatHar* 164 (46); Izaż nie dla tego błąďzicie [*nonne ideo erratis*]/ że nie rozumiećie piľmá/ áni mocy Bożey? *WujNT Mar* 12/24 (88); *WysKaz* 11 (2); *JanNKarGórn* Hv; *SarnStat* 1280 (202); *SiebRozmyśl* D2v; *PowodPr* 5 (6); *SkarKaz* 156a (10); *VotSzl* C3v; *CiekPotr* 14 (9); *CzahTr* F2; *GosłCast* 72; *SkarKazSej* 683a (18); *KlonFlis* A2v (5); *KlonWor* 61 (6). Opracowanie szczegóľowe cf TEN.

»dlategoż« = *ideo Vulg, PolAnt, Modrz; idcirco, propterea, propter hoc Vulg, PolAnt; eo, id Mącz; propter quod, quapropter Vulg; ob quam causam, quam ob rem PolAnt; igitur, itaque, ob, proinde Modrz* (175); *FalZioł* III 19c; *LibMal* 1543/69 (2); *SeklKat* V4; *HistAl* E; *MurzHist* S2 (2); *MurzHistSekl kt*; *MurzNT* 238v; *Leop Ez* 16/43 (6); A dla tegoż wezwáne ięft Babel [*propterea vocavit nomen eius Babel*]/ ábowiem tám Pan pomieľzał ięzyki wľzey źiemie *BibRadz Gen* 11/9 (48); *BielKron* 263v; *GrzegRóżn* K4v; *Mącz* 280c (3); *SarnUzn* [F2] (3); *LeovPrzep* A2 (3); *GórnDworz* G8; *GrzepGeom* L4v (3); *RejPosWiecz*³ 94; *GrzegŚm* 64; *WujJudConf* 43v; *BudBib* 2.Mach 4/28 (11); *BiałKaz* C2;

ModrzBaz 78v (9); *SkarJedn* 170 (14); *SkarŻyw* 245 (6); *CzechEp* 246 (2); *ReszPrz* 49; Weyźrzy o Pánie ná Syná twego miłego/ [...] Dla tegoż odpuść rácz fię śmiłowác nád námi/ wřzakżeś nářz Oćiec miłościwy *ArtKanc* I17 (2); *KochWr* 32; *ActReg* 21 (2); *GostGosp* 1; Ciáło moje z błotá ieřt/ dla tegoż też mam od niego błotne y rozkóřzne myřli *LatHar* 587; *WujNT Hebr* 3/10 (27); *SarnStat* 360 (2); *PowodPr* 67 (4); *SkarKaz* 156b (5); *GostCast* 34; Dla tegoż tenże Iákub ś. mądrość od Bogá opifuie/ iż ieřt pełná miłóřdžia y vczynkow dobrych. *SkarKazSej* 662a (8). *Opracowanie szczególowe cf TENŻE.*

2. Oznacza wzgląd uczuciowy (959) :

a. Miłość lub cześć wobec kogo 'bo kocha lub czci'; propter Vulg, PolAnt (766) : ijż dobrą wołá zawždy [řwięci] mieli cirpietz męczennitztwo dlá Kryřtuřa milégo *OpecŻyw* 188 (15); *PatKaz III* 100; *HistJóz* A3; Iezu ienżes młodzionki dla ciebie pobite męczenniki řwemi pořwięcił. řmiřuy fie nad námi. *TarDuch* Bv (2); *FalZioř* IV 6c; yřh acz kolwyek Crol Ian Vařzey C.M. nyepraw, awřakze Ceřarz ye^{řo} miłóřcz dla Cro ye^{řo} M. nyeodmavya thego yřzby řyá okolo lasky a przyařny naydovacz dal *LibLeg* 7/34 (3); *WróbŻoř* 43/22 (2); *RejPs* 120v; *SeklKat* O2v (6); Bo wřzytko dla řyna řwego [...] Dobrowolnie nam odpuřcza A wniebo Zlařki řwey wpuřcza. *RejKup* d2 (3); *HistAl* B4v; *KromRozm I* D3v (2); Panie Boże dai abychmy [...] niczego řobie dlá zbawiciela nářzego nieważyli *MurzHist* V3 (13); *MurzHistSekl* ktv; *MurzNT Luc* 9/24 (6); *KromRozm II* v3v; *LubPs* M2 (5); *KrowObr* 140v (7); *RejWiz* 157v; y powřthaná Křiażęthá/ y modłę vczynią dla Pána [adorabunt propter Dominum] *Leop Iz* 49/7 (12); Thák mowi Pan zařtěpow/ Zápařilem fię wielką zápařczywořcią dla Syonu [Zelatus sum Sion zelo magno]/ y byłem zápařczywym o nie w gniewie wielkim. *BibRadz Zach* 8/2 (19); *OrzRozm* N4v; á Chámá wielkiego Ceřarzá [Tatarowie] zá řwiętego máia/ [...] dla niego/ y dobytká pořćinaiá/ takież żonę y nawiernieřze řługi pořćinaiá y řnim řchowaiá *BielKron* 296v (9); *GrzegRóżn* Gv; *KochSat* B4v; Te propter Iesum Christum liberatorem nostrum peto, Prořzę cię dla pána Křiřtuřá zbáwiciela y wybáwyciela nářzego. *Mącz* 191b (2); *SarnUzn* D7v; *LeovPrzep* G2v (2); *RejAp* 39 (2); boiażń [...] áby białogłowá dla nowego řługi iego nie porzućilá, wydáie cřłowieká *GórnDworz* Cc6v; ále niechcę żeby [dworzanin] ine řpráwy potrzebnieřze dla karth mimo fię puřzczał *GórnDworz* M4 (3); *HistRzym* 40v (2); A to wřzytko ná ty przymowká/ tkhorzy dla mářnego řwiátá tego/ [...] zářłumiáia náuke řwięta *RejPos* 65v (16); *RejPosWiecz*² 94; *RejPosWiecz*³ 98v; á zaż niewieřz/ iż dla Iozeffá wybránego řwego pan bóg Putyřará Egiptczyká błogóřławił? *BialKat* 143v (5); A ktoby vtráćil duřę řwoię dla mnie/ naydzie ia. *Grzegřm* 26 (3); *HistLan* D4; *KuczKat* 180 (2); *RejZwierc* 174v (3); *KochMon* 24; *WujJud* 234 (6); Kto mnie pożywa/ ten będzie żył dla mnie. *WujJudConf* 221 (4); *RejPosRozpr* c; *BudBib Eccli* 44/23 (11); *BialKaz* Dv (2); *BudNT 1.Petr* 2/13 (2); *CzechRozm* 122v (13); *KarnNap* F; *ModrzBazBud* ¶ 6; *SkarJedn* 4 (4); *KochPs* 66; wyřćie dla kořćiołá/ bez lidźby nędze vćierpieli *SkarŻyw* 595 (102); *MWilkHist* Cv; Potym Glinřki [...] rozumieiac też iż Krolowi tego ledá iáko mimo fię puřćić dla przyacióř Zabrzeřinřkiego nie przyřtało/ [...] wnet do wielkiew woyny myřł nákłonił *StryjKron* 712; *CzechEp* 72 (9); *CzechEpPORz* *8; *NiemObr* 179; Ilé mi kolwiek wieku náznáczono w niebie/ Dála bych byřá wřzytko/ mężu móy/ dla ciebie. *KochFr* 70; gdzie fię ći pořćieli/ co fię ták ná kořćioł rzućili/ á gdzie ći co ich okrućieńřtwá/ w kořćiele/ y dla kořćioła wyćierpieli. *ReszPrz* 5; Tę [Wenus] řobie vpodobał Iowis/ ón Bóg z niebá: Dla téy/ co Mars vćierpiál/

mówić nie potrzebá. *PudłFr* 68 (4); Będziecie w nienawiści v wżech dla mnie wżędzie *ArtKanc* Iv (18); *Paprup* C3; *ActReg* 93; *GrabowSet* I2 (2); *OrzJan* 32 (2); *LatHar* 197 (13); *KołakSzczęśl* C (2); Ale co mi było zyłkiem/ tom poczytał dla Chriřtułá być łzkodá. *WujNT Phil* 3/7 (71); Y wżyřtko dla niéy [matki] czynił/ ocooby prořlá *SiebRozmyřl* K4 (4); *WitosłLut* A4v; *SkarKaz* 6b (17); *CzahTr* I2v; *PaxLiz* B2 (2); *SkarKazSej* 707b (5); *SzarczRyt* C3v.

W charakterystycznych połączeniach: dla bliźniego, braciej, kořcióła (4), *Kroła (Niebieskiego)* (5), *Krolestwa Bożego, ludzi, odkupiciela, ojca (niebieskiego)* (3), *Pana* (23), *(Pana) Chryřtusa (Jezusa, Jezu Krysta itp.)* (127), *Syna (Bożego, Człowieczego)* (24), *řwiata (marnego, nędznego)* (3), *wybranych* (3), *zbawiciela* (5); *dać się [w tym: umęczyć* (1), *zabić* (1)], (4), *kłáść duszę, lekcepowáżyć żywot, nie litować [w tym: zdrowia* (1); *gardła położyć* (1), *krwie przelać* (1)] (6), *nie ważyć (sobie) nic(zego)* (3), *nie żáłować, odpuszczenie grzechow (grzechom)* (4), *odpuszczone były grzechy* (3), *odpuřcić (przepuřcić, przepuszczáć) [w tym: grzechy* (7), *wszystko* (2), *złóřci* (3)] (19), *odřtěpować (odřtěpić) [w tym: prawdy* (1), *wiary* (2)] (7), *ofiarować się, opuřcić (opuszczáć, opuszczájący) [w tym: wszystko* (9)] (23), *(po-, s-, u-, wy-)ci(e)rpieć (cierpienie) [w tym: męki* (2), *prze(na) -řładowanie* (6)] (79), *podjąć (podejmować) [w tym: męki (męczeńřtvo)* (3), *řmierć* (2)] (14), *podjęty* (4), *(po)gináć* (2), *położyć [gardło* (1), *nádieję* (1)] (2), *postradać gardła, pragnáć [męczeńřtwa* (1), *řmierci* (2)] (3), *prořić* (51), *przelać (rozł(ew)áć) krew* (11), *rozłanie (wylanie) krwi* (3), *řlůżyć, (s-, u-, za-)trácić [w tym: duszę* (9), *gardło* (1), *wszytko* (1), *zdrowie* (1)] (19), *řzukać [w tym: řmierci* (1)] (3), *(u)czynić [w tym: dobrze (wiele dobrego)* (2), *wszystko* (9)] (45), *umierać (umrzeć, zemrzeć, umieranie)* (13), *ważyć zdrowie, (wy)da(wa)ć [w tym: duszę* (1), *gardło* (4), *wiele dobrego* (1), *wszystko* (2), *zdrowie* (2); *roźlewać krew* (1)] (21), *wyrzec się wszystkiego, wytrwać* (3), *(w)gardzić (wzgardzáć, wzgarda, gardzący) [w tym: řwiat(em)* (4), *wszystko* (1)] (15) *zniesiony, (z)nosić (znaszáć) [w tym: krzyż* (3), *wszystko* (2)] (8), *znoszenie, żyć dla* (9).

Przysłowie: Quisquis amat ranam, ranam putat esse Dianam, Kto řie żáby rozmiłuyę/ ták dla niey/ yáko dla Diany wiłuye. Mącz 345d.

Połączenie: »dla ... dla« (1): Ale [*dobrze uczynki*] řá chwałá Bożę powinná káždemu/ y podobáią řie álbo miłe řá Pánu Bogu/ dla Pořrzednika/ dla naywyřřzego Káplaná řyná Bożego. *WujJudConf* 234v.

Wyrażenia przyimkowe: »dla imienia« = propter nomen Vulg, PolAnt; in nomine Vulg (164); *OpecŻyw* 56; *Panie krołu wřzechmogáczy [...]* wyzwólże mie dla gimienia twego řwiętego. *TarDuch* A2; *WróbŻółt* 142/11 (5); *RejPs* 66v (5); *SeklKat* F; *MurzHist* T3; *MurzNT Matth* 24/9; *GliczKsiqż* O6v (2); *LubPs* G (8); *KrowObr* 47 (6); *RejWiz* 165v; Ieřli wam vřágiá dla imienia Chryřtułowego/ będziecie błogofłáwieni [*in nomine Christi*]. *Leop* 1.Petr 4/14 (3); *BibRadz Act* 15/26 (10); *BielKron* 199v (2); *GrzegRóżn* M2; *RejAp* 60v (10); *GórnDworz* Yv; *HistRzym* 87v (2); *RejPos* 120 (31); *RejŻwierc* 11 (2); *Lecz práwi wyznawce Chriřtułowi/ y řlawę v ludźi vtrácić/ y gárdlá dáć dla imięniá Chriřtułowego y prawdy iego máią być gotowi. WujJud* 158v (2); *BudBib* 2.Par 6/32 (3); *BudNT Act* 5/4 (2); *CzechRozm* 123 (9); *Bog* mi řwiádek/ iřz ci dla iego imienia wřzytko czynię *SkarŻyw* 141 (10); *CzechEp* 21 (6); *ReszList* 150; *Wywiodł* mię ná drogę řwych řpráwiedliwořci/ Dla Imienia řwego odpuřcił me złóřci *ArtKanc* Q6v; *Włkrzeř* y w nas řercá/ dla imięniá twego *GrabowSet* E4 (2); *LatHar* 657 (12); *KołakSzczęśl* B4v; *WujNT Matth* 24/9 (20); *JanNKarGórn* G4v.

»dla (na)świąt(sz)e(j) (a. Barankowej, a. Pana Jezusa Krysta) krwie« = *propter sanguinem Agni Vulg* (5): *OpecŻyw* 105v; w ktorej [*Ewanjelijej*] Pan Bog obiecuie dąremne dąć grzechom odpufztzenie/ thylko dla ląmey krwie Páną Iezusa Krytą *KrowObr* A4v; dla światey krwie iego/ zą cię y zą nas wylaney/ weyżrzy Wáfzą Kró: M. w to mieyfce *OrzJan* 132 (2); *WujNT Apoc* 12/11.

»dla (Pana) Boga« = *per Deum Mącz, Modrz; Dei causa Modrz; pro Deum Modrz; pro Deo JanStat* (125): Kąždy człowiek ma być miłowan dla bogą. *March*¹ A4v; *OpecŻyw* 43 (2); *PatKaz III* 148; *FalZioł V* 90v; *ZapWar 1535 nr 2413*; *March*³ V5; *ZapMaz VS 2/335*; *LibMal 1554/189v*; *SeklKat Hv* (2); *RejKup aa8v*; *MurzHist M2v* (2); *MurzNT 76*; *Diar 46* (2); *GliczKsiąż M6v*; *LubPs A5* (2); *GroicPorz C4v*; Stárłzych kthorzy lą miedzy wám/ dla Páną Bogą profzē/ [...] Pásćie ile ná was należy/ trzodę Páną Krystufowę *KrowObr* 4v (4); Wierz mi żeć owych płałczow/ ornatow s perląmi/ Nie dla Bogąć nábyli/iedno fzydzić námi. *RejWiz* 59v (2); Y rzecze do niego Thobiałz: Dła [!] Bogą cie profzē [*Sustine me, obsecro*]/ poczekay mię thu máłuczko [!] *Leop Tob* 5/9 (3); *OrzList fv*; *OrzRozm C3v*; Dofycieś sie pomścił Márcy fynu moy nád Rzymiány [...] y kapłánłkie próśby flug bożych wzgardziłē [...] ktorzy cię dla bogow próśili o miłofierdzye. *BielKron* 110 (9); *GrzegRóżn N3*; *Mącz 84a* (4); *OrzQuin D3v*; *HistRzym 60* (5); *GrzegŚm 46*; *HistLan C4v*; *KuczbKat 280*; *WujJud 113v*; *WierKróc A3*; *BiałKaz N* (3); *CzechRozm A7v*; *ModrzBaz 71* (3); *SkarJedn 258*; Byłá W Sennie iedná niewiálta/ ktora zmężem fwym/ braćią S. Frąnciřłká dlą Páną Bogą czćiła/ y dobrze im czyniła. *SkarŻyw 462* (38); *CzechEp 17* (2); *ReszPrz 97*; *ReszHoz 130*; *PudłFr 71*; *Paprup L2v* (3); *ActReg 54* (2); *OrzJan 71*; *WyprPl Bv*; *LatHar +++2v*; *SarnStat 573*; *PowodPr 41* (3); *SkarKaz 120b* (3); *VotSzl B3*; *CzahTr E4v*.

b. Pragnienie czego 'bo chce'; pro Mącz, Vulg, PolAnt, Modrz; propter Vulg, PolAnt; per Mącz (193) : *TarDuch D8v*; *MiechGlab *2v*; Propter domum domini dei nołtri quefiui bona tibi. Dla domu pana boga náłzego żądalem tobie dobra. Dla domu, czufł aby sie mnożył dom boży *WróbŻołt* 121/9 (3); *SeklWyzn c3*; *SeklKat G3v*; *KromRozm I M2*; *MurzHist M3v*; *KromRozm II x4v*; *KromRozm III C8*; Iednákem ya nye zábaczył twych fprawyedliwości/ Aczem dla nich ták wćirpyał wyele przeciwności *LubPs bb6* (3); *Leop 2.Mach 8/21* (2); Y to czynię dla Ewánieliey [*propter Evangelium*]/ ábym się stał wczęstnikiem iey. *BibRadz 1.Cor 9/23* (3); *BielKron 213* (2); Obijcere caput suum ferro pro religione, Dąć sie ząbić dla bożey służby. *Mącz 162c* (5); *GórnDworz Cc8v*; Y miłował [*Gwido*] iednę pánnę fláchetną y krafną/ á włzakoż iey łobie nie mógł flubić/ áż wielkie walki podiął dla iey miłości. *HistRzym 76v* (2); á wđzy przedfię iest w nas táká flepotá/ iż [...] onego wiecznego żywotá fwego/ [...] odfłępuiemy á odbiegamy dla tego krocuchnego á bárzo omyłnego żywotá nędznego náłzego. *RejPos 315v* (4); *BiałKat 156* (2); *GrzegŚm 46*; *KuczbKat 75*; Przodkowie náłzy ktorzy cnotę ználi/ Dla fpolney rzeczy y gárdłá dawáli. *RejZwierc 222v* (2); *WujJud 108v*; Siedm kroć ná dzień chwałilem cię/ dla fądów fprawiedliwości twoiey [*super iudicia iustitiae tuae*]. *BudBib Ps 118/164*; *CzechRozm 263v*; *ModrzBaz 39v*; O iáko człowiek dlą máłey odmienney świeckiey rzeczy Páną Bogą ftworzyćielá fwego odfłępuie *SkarŻyw 173* (5); *CzechEp 14* (4); dla tey Confelłey Miálta gubią/ Zamki burzą/ cále Prowincye niłzczeią. *ReszPrz 70* (2); Błogofławieni ktorzy się obrzezáli dla kroleřtwá Bożego. *WerKaz 293*; *ArtKanc K19* (2); *ActReg 19*; TEn światey/ dla zakonu Páną Bogą fwego/ walczył z nieprzyacięlem áż do śmierci *LatHar 436* (3); *WujNT Matth 19/12* (15); *KlonKr C*; Iż tedy oni

gorzey niż w on czás żydzi/ Bogá y dobro wieczne dla tey márności świeckiej porzucáią *PowodPr* 27 (2); *SkarKaz* 277a (3).

W charakterystycznych połączeniach: dla dobra czesnego, ewanijelijej (11), Krolestwa Bożego (niebieskiego, wiecznego) (7), marności (świeckiej) (3), miłości (spolnej, wiecznej) (6), religiej, rzeczy ((do)czesnych, spolnej, świeckiej) (5), słowa (bożego) (7), służby bożej, świadectwa (2), towarzystwa, ustaw, zakonu (bożego, (Pana) Boga) (8), żywota nędznego; dać się [w tym: zabić (2)] (3), da(wa)ć [gar(d)ło (3), zdrowie (1)] (4), kłaść duszę, nie litować [w tym: zdrowia (1)] (2), nie żałować gardła, odstępować (odstąpienie) (4), ofiarować się (3), opuszczać (opuścić) (6), podejmować (podjąć) [w tym: śmierć (4), walki (1)] (8), (po)łożyć żywot (2), porzucac (porzucić) (2), rozlać (przelać) krew (3), rozlanie krwi, stać o gardło, (u)ci(e)rpiec (cierpiący), cierpienie [w tym: męki (1), prześladowanie (12)] (32), (u)czynić [w tym: wszystko (1)] (6), umrzeć (pomrzeć, umierać, zemrzeć) (9), utracić [w tym: duszę (1), gardło (1), wszystko (1), żywot (1)] (5), walczyć (2), wytrwać męki, wytrzymać prześladowania, zastawowanie gardła, znosić dla (2)

Wyrażenia przyimkowe: »dla prawdy« = propter veritatem Vulg, PolAnt; pro veritate Modrz (48): OpecŻyw 48v; Ten Filozoph [Tullijus] dobry á barzo vczony dla prawdy był zabit od Marka Antoniuśa BielŻyw 120; WróbŻołt 006v; WróbŻołtGlab A4v; SeklKat F3; MurzHist V2v; Dla prawdy którąś záflubił s fwey dobrotliwości/ Wyśłuchayże mię moy Pánie w twej śpráwiedliwości LubPs ee4v (6); RejWiz 177v; Leop Eccli 41/24; BibRadz Ps 60/6; BielKron 211v; RejAp 10v (2); HistRzym 87v (3); RejPos 251 (4); GrzegŚm 58; WujJud 158v; BudBib Ps 137/2; BudNT k7v; Ná káznodieie też to należy/ [...] áby fię vczyli/ ile mogą/ prawdę podpierác: á dla prawdy y Bogá świádkiem przyzywác [pro veritate et Deum testem citare] y wśytkich ludzi nieprzyiaśń nośić. ModrzBaz 86; SkarJedn 322 (3); SkarŻyw 374 (4); CzechEp 8 (3); ArtKanc O15 (3); WujNT Rom 15/8 (2); SkarKaz 277a (3);

»dla przyjaźni« (6): Iął [osieł] táko ku liźcže mowić. Do oflic íci nie mam woley/ Ale dla przyiaźni twoiey: Wolęc iuż iednák z tobą íś/ Niźli záwždy w tey pracy być. BierEz Q2v; RejRozpr F; BielKron 167; Te per amicitiam et per amorem obsecro [...] Profzę cie dla przyiaźniew y śpolney miłości náłzey. Mącz 363d; SkarŻyw 59; CiekPotr 57.

»dla sprawiedliwości« = propter iustitiam Vulg (33): Iezus mily odpowiedziál. [...] niefluffalo iego od śmierci tey mnie obronitz/ bo dlá oyttza niebieskiego ią podiał/ ij dlá iego śprawiedliwofci OpecŻyw 49 (2); Zadnego nigdy niemiluy z krzywdy zyłk czyniącego ale te sobie więcey wáż ktorzy by dla śprawiedliwofci w vcíku byli. BielŻyw 44; LubPs O3 (3); Błogosłáwieni íci co przesłádownie ćierpią dla śpráwiedliwofci [propter iustitiam]: ábowiem ich íeś krolestwo niebiekie. Leop Matth 5/10; RejPos 263v (2); RejZwierc 141v marg (4); Y ták dálece ku miłości Bożey/ człowieká przywodził/ żeby fie fáme⁸⁰ fiebie záprzał/ á gotow był dla śpráwiedliwofci Bożey/ żywot fwoy położyć CzechRozm 91v (4); ModrzBaz 15v; SkarŻyw 207; LatHar 599; KołakSzczęśl B2; WujNT 20 (7); SarnStat 573; SkarKaz 312a (4).

»dla sprawy« (3): BibRadz 2.Par 19/8; boć dla śpráwy Chrístufowey blisko był śmierci [propter opus Christi usque ad mortem accessit] WujNT Phil 2/30; áby żaden sźláhcíc poddány nář sźlubem nie był przez nas wiązan/ iedno práwem zwyciężony. A wźákže ináčzew záchowác fie má [...] gđzieby dla śpráwy Rzeczypospólitéy miáło byđz co z kimkolwiek czyniono. SarnStat 66.

»dla wiary« = *pro religione* *Mącz, Modrz* (25): Pan Kryftus dla wiary żadnego niezábijał á Wikáriji ego/ dlá wiary morzy głodem/ pali ogniem/ zabija mietzem? *KrowObr* 11v (2); Pro pietate mori vel religione Dla krześciańskiey wiary vmrzeć. *Mącz* 323a (2); Po thy káznodzieie ktorzy z Niemiec wyfzli dla Rzymfkiey wiary/ [...] pośłał [...] Biłkup Kántuáryeńfki *BielKron* 233v (5); *CzechRozm* 229v; *PapP* P4v; *ModrzBaz* 109; *SkarJedn* 324; *SkarŻyw* 368 (4); *StryjKron* 280; *ArtKanc* I20; *LatHar* 462; *WujNT* 217 (4); *SkarKaz* 639a.

3. Oznacza cel 'po to, żeby'; *ad* *Mącz, Vulg, PolAnt, Modrz, JanStat*; *in* *Mącz, PolAnt, JanStat*; *pro* *Mącz, Modrz, JanStat*; *propter* *Vulg, Modrz, JanStat*; *causa* *Mącz, Modrz*; *gratia* *Mącz, Vulg*; *ob* *Mącz* [w tym z rzeczownikiem odsłownym na -nie (1215 r.)] (3720) : A thak yego Krolyewfka myłocz raczil rofkazacz. aby, wśyżczy sluzebny ku themu czałv dlya popyśchv welwowy byly pod szadzanyem do wyeze *MetrKor* 38/286; *BierRaj* 18v (3); *BierEz* G4; oglądáycie ferce moje wielmi zranioné bo fyn moy mily [...] iuż na krzyżu fromotnie vmiérá/ dlá wálłégo zbawieniá. *OpecŻyw* 142 (35); *OpecŻywSandP* ktv (2); Ostatecznye mamy yey [Panny Maryjej] poczáczye szwyącycz dla odpusthow *PatKaz I* 3 (2); *PatKaz II* 24 (2); *PatKaz III* 247 (6); *HistJóz* E; Wezmi gwozdzikow czo chczefz á dla miari możefz funt *FalZioł II* 23v; dobrze dzierżec w vfciech galbanum dla vmocnienia y oddalenia bolefcy zębów. *FalZioł III* 33d; Piłuły dobre dla łpania. *FalZioł V* 99 (99); [Plato] na twarz czefto w zwierciedle patrzal, nie dla piękności á chędożenia ciała, ale aby znał iako [...] lata á czałi twarz iego mieniły *BielŻyw* 82 (8); Wízakoż dla nabycia lepfzey moci y trwałégo przirodzenia zwálzicza ku praci y robocie, lepfzy iefł [chleb] rżany *GlabGad* G6 (27); *MiechGlab* 41 (3); *ZapWar* 1535 nr 2413 (3); *KłosAlg* A4v; przitim tez bila obmowa dla pyący tyłfyczy owycz Turczina Smaylowych. [...] za kazdą owcze po dzyefyący ałpr. yemv ma bicz dano. *LibLeg* 11/108 (19); *RejPs* 99v (2); Ten też pośł [...] wmiernym iedzeniv y piciv/ dla powfciągłiwofci ciała nałzego/ a dla lepfey chvci/ a łprawności kv rozmyłlaniv/ y poięciv navki łłowa bożégo/ chwale y trzymam. *SeklWyzn* f2 (10); *ConPiotr* 30v; *SeklKat* kv (8); Vkazys łam/ recze/ nogy Na mazeć ie dlia tey drogy. *RejKup* m6 (3); *RejKupSekl* a2v; *HistAl* I7 (4); *KromRozm I* H4v (2); *MurzHist* B4 (2); Iż to wśyłtko nápiřano dla náłfey kárnoŃci/ to yeřł/ dla przykłádu ku náłłádowanyu dobrego *KromRozm II* m3v (7); *KromRozm III* H3 (15); *LibMal* 1554/ 183v (3); *Diar* 80 (13); *DiarDop* 116 (3); *GliczKsiqz* D5v (10); Też dla łácniefzého ználezyenia/ reyeřtr wśytkich Płalmow ná końcu iefł przydány. *LubPs* kt (3); *GroicPorz* d3 (11); O wy niebożátká ludkowie vbodzy y prořci/ ktorzy biegaćie ná procesye/ dla they Wody/ podobniey by wam vćiekáć od tego kropienia co nadáley *KrowObr* 72v (35); *RejWiz* 163 (2); Vdziałáł theřz iedenařcie Kołdr/ z łierzci koźiey/ dla przykrywánia wierzchu Przybytkowego [ad operiendum tectum tabernaculi]. *Leop Ex* 36/14 (8); Piłárze mogą mieć podpiłki dla piłánia *UstPraw* C2v (8); *RejFig* Dd5v (2); *RejZwierz* 74 (3); *WyprKr* 99; *BibRadz Num* 15/10 (26); Też y brátá łwego włáłnego Smerdyn zábił dla krolowánia *BielKron* 114; tá źiemiá potrzebuie trzeźwiego páná dla lepfzey cżuynořci. *BielKron* 275; A dla pewnieřfzey przyiáźni/ dáł Krol Skirgiellowi nád kłięřtwo Kijowłkie Stárodub *BielKron* 382v (96); *GrzegRóżn Lv marg*; *KwiatKsiqz* D2v (9); Praeterpropter vitam vivitur. Nie żywiemy ni dla czego ynego yedno dla żywotá. *Mącz* 319c (34); *OrzQuin* T4v; *Prot* C4; bo to Bog vczynił powtarzánie dla ogrozy y ogromnořci wiefłzey *SarnUzn* D2; *SienLek* 141 (18); *LeovPrzep* H2; *RejAp* 66 (4); iż [białogłowy] łobie dla wielkiego czołá włofy/ á dla ozdobienia oká/

brwi tárgáią *GórnDworz* Gv (29); *GrzepGeom* I3v; Wtora mądrość: Gościńcá nigdy nie opuźczáy dla ściełzki *HistRzym* 58 (4); *RejPos* 2 (25); Abowiem znák dla potwiérdzenia obietnice dan iest *BialKat* 256 (9); *BielSat* C (2); A iż ia wiem być vrząd od Bogá lámego/ Poftáwiony ná łwecie dla rządu/łłufznego *HistLan* Ev (5); dla rátkunku iákiego kłámftwem kogo ofzukác *KuczBKat* 340 (8); *RejZwierc* B (9); *BielSpr* 56v (8); Lecz ácz był Opoká/ ále nie był opoká iáko Chriřtus. Bo Chriřtus zgołá nieruchoma opoká/ á Piotr dla opoki. *WujJud* 122v (20); Chleb ten ktory ia dam iestci ćiało moie/ ktore ia wydam dla żywotá świaću temu. *WujJudConf* 172 (11); *RejPosWstaw* [21³]; Vcho dla słuchania/ á oko dla pátrzánia/ Iehowá wczýnił [*Aurem audientem et oculum videntem Dominus fecit*] *BudBib Prov* 20/12; Ogień/ grad/ głod/ y śmierć/ włzytko to iest dla pomłty ftworzono [*omnia haec ad vindictam creata sunt*] *BudBib Eccli* 39/34 (48); *BudBibKaw* A3v; *MycPrz* I B3v; ábyś [...] miał przełtrzeństwo ná tych bórtách dla chodzenia y fucho. *Strum* E3v (9); *BialKaz* G (5); *BudNT przedm* d3v (4); *CzechRozm* 7v (36); *PaprPan* Hhv (2); *KarnNap* D4 (6); Ták bárzo dla robot vrodziliłmy się [*ad agendum nati sumus*]/ iż kiedybyłmy się poczćiwá iáká robotá niezabawiáli/ wnet się łkłaniamy do iákiegokolwiek wyłtętku. *ModrzBaz* 37 (59); *SkarJedn* 91 (11); *Oczko* 18v (9); Bernát S. [...] prořil Křiaźęćiá Wilhelmá áby fię do niego/ dla rozmowy przyřć nie lenił. *SkarŻyw* 164 (54); *MWilKHist* A2v (2); *ZapKościer* 14; á puřciłem fię fámo czwárt dla drukowánia tey Kroniki náłzey áż do Krolewcá *StryjKron* 72 (18); *CzechEp* 132 (14); *NiemObr* 26 (6); *KochFr* 45; *KochMarsz* 154; *KochSz* A3v; *ReszPrz* 68; *ReszHoz* 130 (4); Tego tedy Pálterzá zwierzchnořci/ dla zátrzymánia iednořci rádži záwłze podlegáli Katholicy *ReszList* 185 (5); *WerGořc* 241 (2); *WerKaz* 280 (2); *BielSjem* 27; *KochPam* 86; *ArtKanc* D17v (6); *BielRozm* 16; Więć iáko wielcy Pánowie chowáią Doktory dla vzdrowienia/ iestliby chorobá przyłzłá *GórnRozm* K (13); *KmitaPsal* A4; *KochWr* 38; Iż dla łkutku łczęřliwey woyny to ślubował/ Ze/ co mi drógę zaydzie/ będę ofiárował *ZawJeřt* 6 (2); *ActReg* 31 (21); Colluco – Odcinám drzewo w cziemnim leřzie dłá łzwiatłá. *Calep* 215b; Libitinarus – Ten ktori dla pogrzebu potrzebi gotuie ij przedaie, grubarz. *Calep* 600b (13); *GostGosp* 18 (33); *GostGospSieb* + 2; Athenieńczykwowie [...] Agezylaulá fyná Themiftokleřowego pořłáli dla łzpiegierłtwá. *Phil* C4 (12); Iedni fię ná págórkách fádowić poczeli/ Drudzy odćiętá łkálę dla widzenia wźięli. *GórnTroas* 70 (2); *KochCn* B3v; *GrabowSet* R4v; *OrzJan* 10 (3); Nie w kárczmiéich dla noclegu/ ále w łzkołách łtaway. *WyprPl* C2v; *LatHar* 45 (47); Chriřtus dla modlitwy chodził ná puřczá/ ábo ná gorę. *WujNT* A5v (56); My którzy do żywotá wiecznego wniřć pragniemy/ dla niego by namnieyřzey łzkody podiác niehcemy *WysKaz* 12 (8); że dla wyvodu lepřzého, y gruntownieyřzey rzeczy, kłáde tu Orthogrąphią [...] Ianá Kochánowłkiego *JanNKar* D3 (13); *JanNKarGórn* Hv; dla łkromnieyřzego piřania wolę to iřté/ i. *JanNKarKoch* G2v (4); ták té conřtitucie [...] dla podpory dobrych obyczáiów y dla záchowánia pořpolitéy łprawiedliwořci [*in suffragium bonorum morum JanStat* 148] wydáli *SarnStat* 915 (174); *SiebRozmyřl* [A3]v (15); *WitosłLut* A6v; *GrabPospR* M3 (4); *KlonKr* A3; *PowodPr* 35 (8); Szkoły y Akadémie dla náuki napierwey fię buduią; ále kořcioły dla naboźeńřtwá y łłzby Bozey *SkarKaz* 455a (20); řilá pożytkow przyczýniono/ á przed tym wiele ich/ dla prywaty/ ná wielu mieyřcách chytrze zátaiono. *VotSzl* E3v (13); *CiekPotr* 87 (2); *PaxLiz* Ev (2); *SkarKaz* 693b (7); Iżem tedy [...] dla wćiechy pływáiących po Wiřle/ nápiřał tego Flifá *KlonFlis* B (4); *KlonWor* 30 (5); Woláby ten grořz łchowác ná potym dla fyná. Abo dla wiáná corce/ gdy iá zá mąż wyda *ZbylPrzyg* A4v; *SzarzRyt* C4v.

Połączenia: »dla czego inego« (1): Qua gratia venit nisi ut insidietur et obseruet, A dla czego ynego przifzedł yeno iżby etc. *Mącz* 379d.

»ni(e) dla czego inszego (a. in(n)ego) jedno (a. tylko) aby (a. dla a. ku a. żeby)« = *praeterpropter* *Mącz*, *Cn* (31): niektorzy [...] ni dla tze⁸⁰ infzego rachunkow fie vczą iedno dla fwego pożytku *KłosAlg* A4v; *KromRozm I* O2v; *GliczKsiąż* C2 (5); *KrowObr* 94 (2); *Praeterpropter vitam vivitur* Nie żywiemy ni dla czego ynego yedno dla żywotá. *Mącz* 319c; *GórnDworz* li5; *RejPos* 73 (4); *KuczbKat* a2; *RejZwierc* 150v (2); *WujJud* 41v; *RejPosWstaw* 21; *MycPrz* II A2; Y to nie dla czego inego fáłzuię/ iedno chcac aby włytycy wten błąd lezli *BudNT przedm* c2v; *CzechRozm* 164 (6); *CzechEp* 34; *ReszPrz* 107; *WerKaz* 285.

Przysłowia: Pewnego dla niepewnego nie opufzczay. *BierEz* H4. Lepiey á vżyteczniey ielt złym dla dobrego dobrze czynić, niż dobrym dla złego fzkodzić. *BielŻyw* 144.

Wyrażenia przyimkowe: »dla bezpieczeństwa (a. bezpieczeństwa), przespiceństwa« = *in securitate* *Jan* (9 : 3): *KromRozm III* A5v; ale dla lepfzey befpieczności przynioł gi [krzyż święty] s łobą do Konftántynopolá *BielKron* 164v/(2); *Mącz* 42v (2); *SkarŻyw* 390; *StryjKron* 170 (2); *ActReg* 65; którzy dla przefpiceńftwá ofób fwych y zá potrzebą z Kroleftwá wyiádą *SarnStat* 921 (2); *SkarKaz* 667a.

»dla bogactwa« (11): Rozgrom tákye narody co o cyę nye dbáya/ Ktorzy dla bogactw fwoich wyerne zádeptáya *LubPs* P6 (2); *BielKron* 98 (2); *KochSat* A4; *HistRzym* 88v; *RejPos* 43; *RejZwierc* 31v *marg* (2); *SkarŻyw* 130; Gdy dla bogáctwá/ w poćie vsiłuiefz/ Wieczyfte fkarby tráćifz/ á nie czuiefz. *GrabowSet* V3.

»dla chleba« (5): *Mącz* 138b; *RejZwierc* 235v; Nic tákiego w fercu nienofząc: rádził o łobie y vmyflił dla chleba iść do Egiptu *SkarŻyw* 283; *GostGospSieb* +2v; Iac dla wabnych Krułzcow/ y biedney Mámmony/ Bądź dla chlebá/ bądź teź z infzey ftrony/ Poczćiwości nie z háńbię *RybGęśli* B3v.

»dla chwały« = *per gloriam* *Vulg*; *propter laudem* *PolAnt* (56): *PatKaz I* 1v; *RejPs* 191; *Diar* 47; *DiarDop* 103; *GliczKsiąż* P6v; *LubPs* M4 *marg*; ktory [grzech] Pan Bog ná fwoie wybráne przepufłtza tu ná thym fwiećie/ albo dla chwały imieniá fwego/ álbo dla zbáwienia náfzego. *KrowObr* 237v (2); *RejWiz* 91v; *Leop* 1.Cor 15/31; *BibRadz* II 141a *marg*, *Is* 48/9; *BielKron* 447 (3); *KwiatKsiąż* Bv; *KochZg* A4; *Cupiditate gloriae volitare*, Nie poľiedzieć s pokoyem dla chwały/ ftaráyać fie o sławę. *Mącz* 505d (2); Teyze teź [muzyki] vziwáia w koľciele dla chwały Bożey *GórnDworz* H2v; *HistRzym* 48; *RejPos* 214; *RejZwierc* 174; A ten poľt fłufznie záchowány być ma: [...] dla chwały PAńfkiey pilnieyfzego fprawowánia *WujJud* 190; *WujJudConf* 242v; *BudBib* bv; *BudBibKaw* A3v; *CzechRozm* 220v (2); *SkarJedn* 91; Dla chwały twych fádów wiernych o północy wftawam. *KochPs* 181; Y przeto y ony kłáftory pánieńskie dla chwały Bogiń fwych mieli. *SkarŻyw* 71 (2); *StryjKron* 150; *CzechEp* 324 (3); *NiemObr* 5 (2); Chętnę pośilay/ przywiefź oćiętnego/ Dla wieczney chwały/ Máieľtatu twego. *GrabowSet* I2v; *LatHar* 89 (5); *WujNT* 526 (5); *KlonKr* D2; *PowodPr* 53; *SkarKaz* 45a (2); *SkarKazSej* 663b (2);

»dla marnej, nędznej chwały« (1 : 1): nie z vporu/ áni dla márnej chwały/ ále w pokorze ieden drugiego zacnieyfzym nád fię máiać *ReszPrz* 93; nieták iáko poľpolicie czyniać niektorzi/ co dla

nędzney chwały o málucżkie rzeczy łápáią przyczyn niebezpieczeństwá [*qui gloriolae causa pro rebus leviculis occasiones aucupentur periculorum*] *ModrzBaz* 62.

»dla próżnej chwały« (12): Podobno dla chwały próżnej Nie baczą tak nędze wielkiej *BierRozm* 17; *KromRozm I* M2v; *KrowObr* 7v; *OrzQuin* Aa3v; *RejZwierc* 115; Bo iż łą ná świat wprowadzone dla próżney chwały ludzkiej [*Vana gloria enim hominum ingressa est in mundum*] á przetoż też zámierzon iest prętki koniec ich. *BudBib Sap* 14/14; *SkarJedn* 32; iedno dla próżney chwały/ á prze ludzkie mniemánie/ zabiłem dużę moię. *SkarŻyw* 172; *ReszHoz* 120; *WujNT* 27 (3).

»dla czci« (23): *March*¹ *Wiet* Av; *PatKaz I* 14 (2); Tak tedy bog [...] flufnye dla czczy matky z ołobnego przyuyleya zathrzymal fkazanye aby ona wgrzech pyeruorodny nyeupadla *PatKaz III* 93; *DiarDop* 103; *KrowObr* 32 (3); *GórnDworz* Ii2v; *SkarJedn* 5; Powiedz mi dla czego podeymuiefz męczeństwo? izali nie dla czći Chryśtułowey? *SkarŻyw* 92 (6); *NiemObr* 113 (2); *GrabowSet* V; *WujNT* 233 (2); Hoynie panował ten Pan więc y zbytkiem, On y poddani nárabiáli brzydkiem. Swiadkiem wypráwy ná przyięcie iego, Stroynie fpráwiáne dla czći krolá fwego. *KlonKr* F3 (2).

»dla próżnej czci« (1): iż Grekowie/ nie dlá złey náuki/ áni dla żadnego Heretyctwá [...] od kościoła fię S. oddzielili: ále tylo dla świeckiego pánowania y próżney czći świeckiey. *SkarJedn* 256.

»dla dobrego (a. dobra a. lepszego)« = *pro salute Mącz*; *pro bono JanStat* (38): dlá póspolitégo dobre⁸⁰ [...] ten ninieyłfy żywot pana Iezufow wypifatz dala. *OpecŻywSandP* ktv; *BielŻyw* 6 (2); *LibLeg* 11/32v; A przetho miła bracia winnichmy dla nášzego dobrego/ Za długie zdrowie iego miłosci pana Boga profić *LudWieś* A4v; Ale koścyoł álbo zbór krześciyáński/ [...] dla wiecznego á nyebyełkyego dobrá/ [...] zebran yełt *KromRozm II* bv; *KromRozm III* A5v (3); *DiarDop* 113; *GliczKsiąż* K7v; *Mącz* 139d (2); *GórnDworz* Hh7v; *WujJud* 90v; *MycPrz II* B[3]; *CzechRozm* 122 (2); *KarnNap* Dv; *SkarJedn* 240; *SkarŻyw* 126 (3); *OrzJan* 65 (3); *WujNT* 538 marg; zá dozwozeniem y wolą nášzą [*sejmy*] máią odpráwiác dla pożytku y potrzeby Królestwá Polśkiego/ y dla lepszégo ziem Litewśkich przerzeczonych. *SarnStat* 28 (8); *SkarKazSej* 670a (3).

»dla doświadczenia« (17): *KromRozm III* L3v; *LubPs* T6v; fprzyacieliwłzy fie nášzy fnimi/ tym pilniey od nich wywiadowali fie obyczáiw y położenia ziemie oney przez znáki/ y iecháli do pószrodka ziemie dla doświadczenia *BielKron* 441; *RejAp* 115; Pan dla doświádźzenia wiary á ftałości człowieká onego święthego/ [...] dopuścił ná máły czás mocy onemu czártowi fprofnemu *RejPos* 330v (6); *CzechRozm* A2v; *SkarJedn* 91; *CzechEp* 45; *GostGosp* 122; *WujNT* 345 (3).

»dla dowodu« (2): *FalZioł* V 90v; Przetom tedy tę przygodę dla dowodu przytoczył/ iż fie to ták było tráfiło y przodkom Litewśkim *StryjKron* 26.

»dla informacyjej« (2): *ReszHoz* 114; Bo to nie dármo w księgách Krákowśkich dla informáciiey wpifano [*o łanie*] náciiey Polśkiey. *SarnStat* 283.

»dla jedności« (14): *Diar* 125; iż Apołtołowie z rofkazania Pána Kryśthulá Syná Bożego/ dla iedności brody golili? *KrowObr* 119v; *BielKron* 57v; A iż ieden Pálterz dla iedności w kościele [!] być ma. *SkarJedn* D4 (8); *SkarŻyw* 309; *ReszPrz* 105; *SkarKaz* 672b.

»dla korzyści« (6): A tho vdzialal dlya korzyłczy pyenyedzi tich kthorą mv Mathifz bill obyczall. *LibMal* 1548/143v (2); *SkarKazSej* 667b; Dla plonu/ dla korzyści niecnotę fwą płodzi: Mordue/ pali/ we krwi Chrześciáńskiey brodzi. *KlonWor* 30 (3).

»dla krotchwile (a. krotofile)« (10): Ten nieborak z rofkołszy á dla krotchwile/ Iechał łobie pomátu by mu czás szedł mile. *RejWiz* 126; *BielKron* 322v; *Mącz* 334a (3); á więczey dla krotchwile/ niż dla złego pomysłu o tym mowił *GórnDworz* Bb8v (2); *RejZwierc* 12 (3).

»dla krótkości, skrócenia (a. skracania)« (13 : 4): *BielŻyw* 100 (4); Gdi fie przykład traphi na przodku y na ośtatku z ciframi/ tedy dla krotkości wymi po cifrze albo po dwu od nich *KłósAlg* F2v; *BielKron* 460v; *Mącz* 47d; A też dla krotkości wżyfłkiego tu wípominác niepotrzebá. *WujJud* 44 (4); *WujNT* 431; Któré to Artykuły/ excipowané dla fkrócenia czálu niemogły bydz rewidowané. *SarnStat* 1147 (2); *PowodPr* 71 (2); *PaxLiz* A2v.

»dla lekarstwa« (7): Syr miernie po inżyich karmiach, dla lekarztwa więczey niżli za potrzebą może być iedzon. *FalZioł* V 64; *SienLek* a3; *BielSat* C; *KarnNap* C4v; Tylko nam lámym żonom to korzenne pićie/ Wolno będzie szynkowác miedzy łobą fkrycie. Dla lekárstwá y innych potrzeb bárzo pilnych *BielSjem* 23; *BielRozm* 16; *KlonWor ded* **3v.

»dla liczby« = *numeri causa* *Modrz* (6): Lepiey y rychley rofpráwiá rzecz choćia záwikłaná kilko biegłych á ćwicżonych/ niżli wiele nieumieiętnych: ktorziby tylko dla liczby mieyłce ładowe záśiedli. *ModrzBaz* 92; Vrzędnik żadney rzeczy bez qwitu dla łatwiejšzey liczby nie ma dawác/ áni oddawác *GostGosp* 16 (5).

»dla mocy (a. mocności)« = *in robur firmitatis* *JanStat* (6): A dlya liepschey mocnoszi tich wřhithkich rzeczy wyłłchey namyenyonich Pyeczancz nałchą [...] kazalismy przywyęšycz *LibLeg* 6/80; przetořz y inych Ewángeliřt Ewángelie odpádły/ [...] że niechćieli náznácżoney á zámierzoney liczby płowác/ dla mocy táiemnice. *Leop* *2v; *BielKron* 174v; Aby tedy [...] którykolwiek inny z poddáných náłżych tákowému pořtánowieniu [...] co przeciwnégo nie vczynił: vřtáwiamy/ y niniejšzym zápowiedzeniem dla więřłżey mocy obiáńmiamy *SarnStat* 382 (3).

»dla dobrej myśli« (4): *Deliciarum caufa et animi caufa*, Dla dobrej myřli á krotofile. *Mącz* 182a.

»dla nauki« = *studiorum causa* *Modrz*; *gratia studii* *JanStat* (48); *PatKaz III* 135v; Czożkolwie napifano wřzitko to iest dla nauki nałzej *BielŻyw nlb* 9; *WróbŻołt* T8v; *ComCrac* 13v; *SeklWyzn* c4; *MurzHist* E3v; *MurzNT* 38v; *GliczKsiąř* L7 (2); *KrowObr* 133v; *OrzQuin* Tv; *RejPos* 293 (13); *BielSpr* 10; *RejPosWstaw* [41²]; *KarnNap* kt; *ModrzBaz* 128v; *SkarJedn* 42 (4); gdy bych był mnichem/ nietrzebá by mi więczey ćierpieć w kłářtorze/ iedno co teraz dla náuki ćierpieć *SkarŻyw* 332 (2); *NiemObr* 71; Swym przykłádem y potomřtwo řwe do tego maćie/ Ktore dla tychże náuk w kray cudzy pořyłacie. *KlonŻal* A2v; *ReszPrz* 105; *JanNKar* C2; *SarnStat* 201 (4); *PowodPr* 53; *SkarKaz* 455a (5).

»dla obrony (a. obronności)« = *in munitionem* *PolAnt*; *pro defensione a. tuitione* *JanStat* (61); *PatKaz I* 2; *BielŻyw* 84; Czemu głowa iest twardřza niż inřze członki. (–) Bowiem ona w łobie zamyka rzecz bárzo miękká á wilgotná ktora iest mozg, dla ktorego obrony potrzeba mocney twardořci. *GlabGad* B3 (2); A dla lepřzey obrony fiedm zamkow [...] zbudowali kaźdemu Hethmanowi ieden. *MiechGlab* 59; *BierRozm* 21; *LibLeg* 10/148; *LibMal* 1548/142; *KromRozm II* a4v; *Diar* 33; będe prácowáł wiernie dla obrony wiáry pořpolitey *KrowObr* 36; *BibRadz 1.Mach* 10/11; *BielKron* 315v (9); *SienLek* 124v; *BudBib Cant* 4/4; *WierKróc* A4; *BudNT przedm* a2v; *CzechRozm* 123 (2); *SkarJedn* 206 (2); *GórnRozm* D3v (2); Aby dlá rządu/ y lepřzey obrony/ Kaźdy/ gdzie może/ pátrzał łobie żony. *KochSz* C; *ArtKanc* A19v; *KmitaPsal* A2; Cento – Wory natkáne y na murze zawieřzone dla

obrony, łątanina. *Calep* 180a (4); *WujNT* 155 (2); *SarnStat* 1119 (17); *VotSzl* Dv (2); *CzahTr* H2; *SkarKaz* 705a.

»dla ochłody« (5): *UstPraw* B3; Teyże też [muzyki] wzięwają w kościele dla chwały Bożey/ y wielkie podobieństwo/ [...] iż ią on nam dał dla ochłody/ y nieiákíey vciechy w pracy *GórnDworz* H3; Tu zdróy przeźroczyłéy wody/ Podróžnému dla ochłody *KochFr* 26; *LatHar* 674; *PaxLiz* E3v.

»dla odmiany (a. odmieny)« (3): Paweł pozwalia nabrać przipraph dla od miený *RejKup* p6v; *LatHar* 674 marg; áby nie mieli dwoich ízat dla odmiány. *WujNT* 144 marg.

»dla odpoczynku (a. odpoczynienia)« (3): *RejZwierc* 172v; *ModrzBaz* 117; PAnie/ ktož w gmáchách twoich/ ma mieřzkáníe? Dla odpoczynku/ ktož ná oney ítáníe Gorze śwíętey? *GrabowSet* H3v.

»dla ofiary« = *super oblationis PolAnt* (15): Przáłny chleb dla offiary na Mřzey vřtháwił Alexánder pierwřzy říodmy Papieřz. *KrowObr* 197v; *BibRadz* Num 7/64 (3); *BielKron* 4v; *RejAp* 56; *WujJud* 223v; *BudBib* 2.Par 2/4; *SkarJedn* 359; *SkarŽyw* 480; *WujNT* 89; Nie dla kazánía przednie buduíą říę kořćioły/ ále pirwey dla ofiary y ołtarzá. *SkarKaz* 455a (4);

»dla okazałósci« (1): A gdy co dla dobrego póřpolitego vczyníc: wnet ciężko y trudno/ y nie mářz. Lecz [...] dla okazałósci y pychy: by y wiołkami przypláćíc/ tedy być muří. *SkarKazSej* 705a.

»dla ostrožności« (1): ří [szpiegowie] máíą wřzyřtkę řprawę nieprzyacielřkú obáćřyc á powiedzieć dle lepřzey ořtrožności. *BielSpr* 68v.

»dla ozdoby okrasy« (6 : 1): bog y natura wlosy dala czlouyekouy [...] dla okrasy *PatKaz III* 119v; *GórnDworz* G7 (2); iáko ich [cnot] poćiwy człowiek y vřywác y iemi řie řprawowác ma/ y iáko to íeřt powinien dla więřřzey ozdoby řwoiey. *RejZwierc* 82; *ModrzBaz* *Stryj* ¶2v; *ActReg* 108; *Calep* 1050b.

»dla pamięci (a. pamiątki)« = *ad memoriam JanStat* (37): *LibLeg* 11/157; *GliczKřięř* N7; *KrowObr* 169v; A nam záříę to wřzyřtko oni ludzye řwíęćí/ Zořtáwili ná piřmiech/ dla lepřzey pamięci. *RejWiz* 155; *UstPraw* I (2); To řwíęto było vřtáwíone dla pamiątki wybáwíenia ludu *BibRadz* II 57b marg; *BielKron* 106 (4); *Mącz* 438a; *GórnDworz* li3; *RejPos* 11 (5); *RejZwierc* A2 (2); *BielSpr* 28v; *RejPosWstaw* 22; *Strum* A2v; *SkarJedn* 93; *NiemObr* 72 (2); *KochPhaen* 11; *Calep* 495a (2); Aby řpraw zá czářu nářřęgo przypáđlych řtároć nie zářłumíłá/ ználežiono to íeřt: áby dla pamięci potomnéy piřmem y řwíáđki obwárowáné były. *SarnStat* 997 (8).

»dla pewnořci (a. pewniku)« (27): *FalZioł* IV 45d (2); ktory zaklad strony prziięly dobrowolnye a dla lepssey pewnoszi ranczyly *ZapWar* 1550 nr 2665; *MurzOrt* Bv; *GroicPorz* 1v; *BielKron* 199v (3); *Mącz* 380b (3); y owřzem dla pewniku/ chociař by tho [dworzanin] znał być w řobie/ co mu ktho przypířuie/ [...] ále ráđniey niechay řkromnie zářprzy/ iż tego w nim niemářz *GórnDworz* G7 (2); *BielSat* L4v; *RejZwierc* 196v (2); *CzechRozm* 160 (2); Dziáło říę to roku od Chriřtuřá Páná 1330. [...] według dowodu kilkunařćie *Kronik* [...] ktoreřmy tu dla pewnořci lat znořili z pilnořćią. *StryjKron* 416; *ZapKořcier* 1583/39v; *BielSjem* 28; *Calep* 97b; y tę donácią dla więřřzey pewnořci teráznieyřzą Conřtitucią [...] vřtwíęrdzamy *SarnStat* 1208 (4); *KlonFlis* E.

»dla pociechy« (17): *MurzHist* E3v; Stáinia niechby byłá peřna ořobnych koni/ ták dla potreby czářu woiny/ iáko też dla pociechy czářu pokoiá *GórnDworz* li2v; *RejPos* 75v (4); *BialKat* a2;

BudBibKaw A4v; wżyftko to czyniac dla poćiechy przyżłęgo potomftwá *BialKaz* Kv; *SkarJedn* 239; *LatHar* 581 (2); *WujNT* 623 *marg* (4); *SkarKaz* 381a.

»dla początku« (2): *RejPos* 244v; Dałbym wam pięć fzelągów/ dość zá nie prawdziwie: (-) Liczćiefz iuz dla początku/ day boże fczęśliwie. *WyprPl* A4v.

»dla podpory« (1): Czo po fzyi człowieku. Odpo. Dla podpori głowie *GlabGad* D.

»dla pokoju (a. pokoja)« = *pro pace* *PolAnt*, *JanStat* (22); *OpecŻyw* 53v; *LibLeg* 11/24v; Jakoż nie jest teraz nic potrzebniejszego nad opatrzenie granic, obrona dla pokoju pospolitego. *Diar* 24 (2); *BibRadz* 1.Par 12/17 (2); *BielKron* 131 (2); Obyczay vgody o Wieczerzy Páńfkiey wydány dla pokoiu Kościoła Bożego *WujJud* 262; *WierKróc* B3; *SkarŻyw* 333 (5); *StryjKron* 557; *GórnRozm* I4v; Hámu y ięzyká dla fwego pokoiá *Phil* G2; *RybGęśli* B3v; *SarnStat* 184 (3).

»dla pomocy« (9): *FalZioł* V 20a; *KromRozm II* a4v; *GliczKsiąż* A3; Wiele iey inych ludzkich myśli dla zbáwienney pomocy obiáwiał Pan Bog *SkarŻyw* 582 (2); Niech też to ná pámięci máią żony/ iż dla pomocy swych/ y dla mężá fá ftworzone *WerKaz* 290; *LatHar* 55; *WujNT* Zzzzz4v; *SkarKaz* 633a.

»dla pompy« (3): y ludziom fię ná koniec [...] dla wietfzey pompy kázác nošić *CzechEp* 334; *SkarKaz* 705a; *KlonWor ded* **2.

»dla porzádku« (14): ktore [rzeczy] fá vftáwyone od Bogá dla porzádku/ powagi y vtćiwofci w fluzbye bożey *KromRozm II* k4; *BibRadz* I 104a *marg* (2); *RejZwierc* 68v; *WujJudConf* 146v (2); *PaprPan* L4; *SkarJedn* 42; *NiemObr* 6; *ActReg* 172; *GostGosp* 56; A fád ma fádzić z reieftru dla porzádku lepřzého. *SarnStat* 736 (2); *SkarKazSej* 697a.

»dla pořługi« (12): *KromRozm III* H2 (2); *BielKron* 275v; Stárayze fie wždy ábyć záwždy ná fcienie zbroiczká chędogá wifiláá/ [...] boć tego záwždy potrzebá y dla fwey y dla Rzeczyřpolitey pořługi. *RejZwierc* 35v (2); *Oczko* 18v; A ieden brát z kłařtoru onego/ był wypráwion znim/ od wiernych/ dla iego pořługi *SkarŻyw* 75 (3); *KochFr* 80; *WujNT* 749; *SarnStat* 775.

»dla pořmiechu« (1): á który [*kapłan*] też ich wyřtepow fluchác powinien: Nie dla pořmiechu áni dla obmowy/ ále dla lekarřtwá y rozgrzeřzenia pewnego. *KarnNap* C4v.

»dla powagi (a. powaźnořci)« (5): *KromRozm II* k4; *BielKron* 413; DLa wietfzey powagi křiąg tych [...] fie iefcze miáło kilká tablic áłbo figur przy ofobie Króla I. M. przydác *SarnStat* 1315; *GrabPospR* K3v; Day Pánie Boże/ áby przy zwierzchnořci Duchowney [...] był też [...] y Krol I. M. zwierzchni Pan nářz/ dla wietfzey tey řpráwy powaźnořci. *PowodPr* 47.

»dla pożytku uźytku« = *causa commodi*, *prae commodo* *Mącz*; *propter commodum*, *pro utilitate* *JanStat* (153 : 2); *BierEz* E4v; Dlá tych ij drugich vźytkow/ Iezus mily dál nám powód modlenia ij fwięci ie^{go}/ abyłmy iego fwięte milořci gorátzo fie modłätz náładowali *OpecŻyw* 54; *PatKaz* I 2 (2); *KłosAlg* A4v (2); *RejPs* 51v (2); *LibMal* 1548/144; *KromRozm I* A4 (2); *MurzHist* T3 (2); iż [*kościól*] nye dla doczeřnego á żyemřkyego pożytku/ ále dla wyecznego á nyebyefkyego dobrá [...] řpofobyon y zebran yeřt *KromRozm II* bv; *Diar* 93; *GliczKsiąż* Q3v (2); *LubPs* O6v; *GroicPorz* rv (3); Iedno gdziee czás przytoczy tu fie tułác muři/ A dla nędznych pożytkow o wżyftko fie kuři. *RejWiz* 88 (7); *UstPraw* Ev; *BibRadz* II 466b *marg* (5); *BielKron* 178 (7); *KwiatKsiąż* P3v; *Mącz* 21c (4); křórzy [*kacerze*] niezgody řieię w Kořciele między ludem Bożym/ dla pożytku [...] y dla chwały próźney řwey/ brzuchowi řwemu řłuząc/ nie Bogu. *OrzQuin* Aa3v (5); *LeovPrzep* Cv; *RejAp*

66 (4); *GórnDworz* G4v (3); *RejPos* 290 (9); *BiałKat* 291 (2); *KwiatOpis* A3; *KuczbKat* 225 (3); Nic
fie nie włytyda náłzá zła náturá/ Dla kęs pożytku z lekkości kápturá. *RejZwierc* 223 (8); *WujJud* 20 (3);
WujJudConf 5v; *RejPosWstaw* 42; *BudBib* C4 (3); *BudBibKaw* A3v; *KarnNap* kt; *ModrzBaz* 31v (10);
SkarŻyw 429 (3); *CzechEp* 39 (5); *GórnRozm* B2v (2); *ReszPrz* 11; *ReszHoz* 132; *ActReg* 44; Ná
żimę/ prawie przed zámárznieniem/ wśiac potrołze łzczębrzuchow/ dla ránego pożytku *GostGosp*
66 (2); *LatHar* 287 (2); *WujNT* 133 (10); *WysKaz* 45; *SarnStat* 709 (17); *PowodPr* 14 (2); *SkarKaz*
421a; *PaxLiz* C2v (2); *SkarKazSej* 669b; *KlonWor ded* **3v (2).

»dla prawdy« (1): hy nathom dla lepsey spraviedlivosczi hy prawdi piecząc swoią ktemv listhu
przilozilem *ZapWar* 1537 nr 2494.

»dla próby« (5): iż iey tego dopuścżono do czáfu dla próby wiernych. *RejAp* 108 (3); Korce
Gdańskie máią bydź domá/ dla próby wymierzenia we Gdańku. *GostGosp* 92 (2).

»dla przestrogi, wystrogi« = *pro cautela JanStat* (10 : 1): *Prot* A2v (2); á iáko iedni po drugich
[prorocy] mieli náłtáwáć dla wyłtrogi wiernych Pánłkich. *RejAp* 110; *PapPan* B2v; *SkarJedn* 295;
CzechEp 309; A dla pilnieyłzey przestrogi/ te trzy/ [...] piękne łentencye/ w łercách y myłłách/
y w oczu wálżych włtáwicznie mieyćie *ReszPrz* 110; *ReszHoz* 114; *ActReg* 69; *WujNT przedm* 8;
SarnStat 258.

»dla przykładu (dobrego)« = *exempli causa Modrz* (12): *KromRozm II* m3v; Y ia bym temu nierad/
nie dla łiebie thák wiele/ iáko dla przykładu dobrego *OrzRozm* Qv; *KwiatKsiąż* A4; *OrzQuin* S3;
WujJudConf 189v; Ale o tem nápiłálem dołtátecźnie w ksiáżłkach [...] á tu dla przykładu przywołdem
trochę *ModrzBaz* 28v (2); *SkarŻyw* 3 (3); *WujNT* 233; Tuć trzeba wywrzć łztuki/ ná nieprzyiaćielá/
Zniłczyć/ wniwecz obróćić/ dla przykładów wielá. *GostCast* 63.

»dla pychy« (13): dla tzeo ta Páni Ianowa zołtálá Papieźem? Niemożelz tego rzec/ áby dla ćci y
chwały Bołskiey/ ále dla pychy y pánowánia/ y rołkołzy. *KrowObr* 32; iż ci tak rzeknący Kárdynali
nie łá Páná Kryłtułowi/ ále Antykryłtułowi Apołtolowie y łludzy od Papieźow/ dla pychy wkołściele
Rzymłkim połtánowieni *KrowObr* 35v (12); *SkarKazSej* 705a.

»dla rozkoszy« (18): *RejJóz* P6v; *LubPs* Rv marg; Dla rołkołzy dotzełney papieźnicy nieżeńłthwo
łobie wymyłłili. *KrowObr* Rr3 (3); *BielKron* 82; *OrzQuin* Aa3v; *RejPos* 30v (2); *RejZwierc* 206;
ModrzBaz 107; *Oczko* 12; *SkarŻyw* 279 (2); *ArtKanc* K20v; kazano im y Muzykę vmieć/ ták wiele
dla przyłtoynéy rołkołzy/ áłbo zabáwy *KochWr* 38; *SkarKaz* 421b (2).

»dla różnice (a. roźnołci)« (3): ktoré [...] doctormi zakonu zowiemy wedle zwyczaiu/ włzakźe
łepiełi ié zwać/ vczonęmi wzakonie/ abo łádołwęmi/ a prawněmi/ dlá pewniełłzyi różnice między
nimi. *MurzNT* 174 marg; łłońce kłieźyc y gwiazdy Bog łtworzył dla roźnołci dnia y nocy *CzechRozm*
148v; *JanNKar* G3.

»dla [jakich] rzeczy« = *de re Mącz*; *ad rem PolAnt*; *rerum causa Modrz* (21); *OpecŻyw* 13; człouyek
wzyuoczye poszwyącżony ma syą krczycz dla trzech rzeczy pyerua aby sobye nabył znamyenia
PatKaz III 136v; *GlabGad* C; *BibRadz 2.Esdr* 13/31; *BielKron* 224v (4); *Mącz* 481c (4); *GórnDworz*
Ee2v; A nie dla żadney inłzey rzeczy mądrołć Boża to vczýnić raczyłá/ iedno áby nas vpomionęłá
KuczbKat 265; *BudBib 1.Par* 26/32 (2); *ModrzBaz* 3 (3); *CzechEp* 170; *ActReg* 10; *SarnStat* 1100.

»dla sławy« = *gloriae causa* *Modrz* (31): *March*¹ *Wiet* Av; *KrowObr* 24; *RejZwierz* 110v; *BielKron* 249v; *GórnDworz* Ee7v; *Tanie tho v Polakow/ bo miłuią pány/ Cirpią wŕzytko dla ŕawy/ y ŕzkody y rány. RejZwierc* 244 (8); *StryjWjaz* Bv; *ModrzBaz* 106 (5); *StryjKron* 81; *CzechEp* [414] (2); *ActReg* 77 (2); *GostGosp* 154; *GrabowSet* E4v; *WujNT* 373 *marg*; z moŕtu ŕkoczyła do wody, Dla ŕawy wieczney, nábyła tey ŕzkody. *KlonKr* A3v; *VotSzl* A4v; *GosłCast* 39; gdyż nie dla korzyŕci/ áni dla ŕwey ŕawy: ále dla bráciey ŕwoiey/ y dla chwały Bogá ŕwego ná oftne ŕelázá nieprzyácioł nácierał. *SkarKaz* 667b.

»dla próznej sławy« (1): Co tám zyŕkuiećie á co tu vtrácaćie rozmyŕlćie ŕię. Dla prózney ŕawy/ [...] tákie niebeŕpieczeńtwa podeymuiećie *SkarŻyw* 46.

»dla sprawiedliwoŕci« = *propter iustificationem* *PolAnt*; *propter iustitiam* *JanStat* (11): *ZapWar* 1537 nr 2494; *BibRadz Rom* 8/10; Ten [*Wojen*] vŕtáwił w ŕwey ŕiemie czterzech ŕędziow/ kthore datkiem y żywnoŕciá z ŕkárbu poŕpolitego opátrzył/ [...] áby od ŕádownic nic nie bráli dla lepŕzey ŕprawiedliwoŕci *BielKron* 321v; Dla ŕprawiedliwoŕci dał BOG Káplány/ y Króle ludziom. *OrzQuin* X3v *marg*; *GórnRozm* Fv (2); *WujNT* 548 *marg*; *SarnStat* 1117 (4).

»dla nędznej sprawiedliwoŕci« (1): Przypátrž ŕie iedno pilnie ŕpáwám á ŕprawiedliwoŕciám náŕzym/ [...] Iáko powinowáte náŕze á przyáciołki náŕze biegáią po káciech/ ŕzukáiąc rády/ ŕzukáiąc pomocy/ á czáŕem w márne ręce záprzedawáiąc á zwierráiąc ŕie poćiwoŕci ŕwoich/ dla nędzney ŕprawiedliwoŕci ŕwoiey. *RejZwierc* 189.

»dla sprawy« = *rerum causa* *Modrz*; *propter actiones* *JanStat* (23): Na oftatek dla lyepschei y pewnyeyschei ŕpáwi [...] vrodzone pani [...] za exequatori ŕobie wziął y wybrał *MetrKor* 59/76v; *ComCrac* 16; *RejJóz* M8; Sá teŕ y bywały zgromádenya dla ŕpáw nyeyákich bogomyŕlnych *KromRozm III* A5v; *Mqcz* 1b; *GórnDworz* I2v; *RejPos* 135v; *KuczbKat* 75; *RejZwierc* 223; Acŕby go nam dla ŕpáwy tylko nie dla boiu/ Potrzebá/ áby drugie ćwiczył w tym pokoju *Paprpán* K2; *ModrzBaz* 107 (4); *SkarJedn* 42; *StryjKron* 265; Abych ia tam dla tey ŕpáwy Pana Gniezninskiego iechac miał barzobym temu nierad *ActReg* 119; *SarnStat* 34 (5); *GrabPospR* L4v.

»dla ŕzczęŕcia« = *per sortes* *JanStat* (5): Węŕá káždy chowál w domu dla ŕzczęŕcia *BielKron* 382; *Mqcz* 198d; y áby przenáŕzládownicy czći ŕwéy przećiwko ŕwému ŕumnnieniu y ŕprawiedliwoŕci dla łáŕki álbo ŕzczęŕcia czyiego nic nie czynili ku vćiŕkowi ŕtronie. *SarnStat* 790 (3).

»dla ŕwiadectwa [= *stwierdzenia czego przez kogo (zwykle naocznoŕo ŕwiadka)*]« = *propter a. in testimonium* *JanStat* (11): Przithim bili [...] obadwa dworzanye krola Sigmunta ie⁸⁰ m. dla dla [!] ŕwiadectwa ktemu wezwani y proŕcheny. *MetrKor* 59/77v; *UstPraw* C4v; *RejPos* 135v (4); Ale ie [cudá] czynili dla [...] ŕwiadectwá oney náuki przed tym áni ŕlycháney áni zwyczáyney *CzechRozm* 190; *ZapKoŕcier* 1582/ 33v (2); *SarnStat* 1160 (2).

»dla ŕwiadectwa [= *potwierdzenia czego na piŕmie*]« = *pro testimonium* *JanStat* (6): przeto dla wiánthćhego ŕwyadeczthwa yam sye teŕ thu wlasná ręká moyá, [...] vipiŕál *MetrKor* 59/77v; *LibLeg* 11/109; *ZapWar* 1549 nr 2658; A dla pewnyeŕŕzego ŕwiadectwá Pieczęć náŕzę kazáliŕmy záwieŕć. *SarnStat* 950 (3).

praw. »dla świadomia [= stwierdzenia przez naoczego świadka]« (2); profil [starosta] nas abif my mu dozwolily do vrodzonego Bernatha Prethwicza iachacz. rannego. y przełtrzelionego [...] dla swiadomya ku opitanyv thego tho prethficza. *MetrKor* 61/223 (2).

»dla towarzystwa« (1): Dianá z Akteonem pewnie fie zyednáłá/ Táz mu dla towarzysytwá pewnie poń przyłłáá. *PaprPan* Q4v.

»dla tytułow« (2): Bo iefli dla tytułow álbo dla pożytkow/ Vżywałbyś nád cnotę w łwym rozumu zbytkow Iużeś fie náłłuchał co thy tytuły broiá/ Ani łam wzwie gdy kogo w niewolá przyłtroiá. *RejWiz* 91v; ktorzi [ludzie] tylko dla tytułow/ [...] dołtoiełtw [!] vzywáią [qui honoribus titulotenus gaudeant]. *ModrzBaz* 93v.

»dla usprawiedliwienia« = *propter iustificationem Vulg* (17): *BiałKat* 96; tedy też z człowieká tego miedzy innymi zacnymi pożytkami y poćiechami/ ten też niepołdnieyfy mamy/ że on wydan iełt dla grzechow náłznych/ á wzbudzon iełt dla vłpráwiedliwienia náłzego. *CzechRozm* 158 (6); *WujJud* 42; *WujJudConf* 192; *KarnNap* D3; *CzechEp* 207; *CzechEpPORz* 7; *NiemObr* 114; *ArtKanc* K10v; Lecz iefli Chrifłtus w was iełt: tedyć ciáło iełt vmárle dla grzechu/ á Duch żywie dla vłpráwiedliwienia *WujNT Rom* 8/10 (3).

»dla wagi (a. ważności)« = *in robur firmitatis JanStat* (3): łenatorowie Rzymłczy dla wážnołci łwey te⁸⁰ łtrzegli aby [...] iedno włáfnem ięzykiem/ włzytki połpolithe łprawy fie działy *FalZioł* +2v; y pieczęći náłzé ninieyłzym kazáłifmy záwiełć/ dla mocnieyłzý ich wagi *SarnStat* 381 (2).

»dla wiadomości« = *pro evidentia JanStat* (13): *GroicPorz* 1v; *RejPos* 251; *KarnNap* A3; Káždemu Vrzędnikowi/ młodzy przyłtáwek ma byđz/ dla gotowego łługi y wiadomości drugiemu/ iego łługá włáfný/ álbo od Páná dány. *GostGosp* 2; bo iż nie iełt [...] w káždym narodzie nikt ták łprołny [...] coby [...] dla wiadomości rzeczy potrzebnych/ kłóg [...] mieć rádniey niż czego inłzego nie wolał *GostGospSieb* +2; A dla dołtátecznéy wiadomości/ ma byđz od woźnégo pozew publikowan w Grodzie onym/ pod którym záłtan z pozwem bęđzie *SarnStat* 118 (8).

»dla wiary (a. wierności)« = *in fide JanStat* (21): *MetrKor* 61/224v; y dla leplłzej wyernołczy kv onemv łyłtv y pyeczecz łwoye przilozyłem *LibLeg* 11/107v; y powiedzyał im Aaron włzytki łłowá Páńłkie/ á dla leplłzey wiáry czynił znáki przed nimi. *BielKron* 29 (3); Hannibal [...] zmwilł fie s łwoimi [...] áby vćiekli do Rzymłkiego woylká/ y thák vczynili/ iż do nich przyłtáli/ [...] á dla leplłzey wiáry/ dáli od łiebie miecze y zbroie Rzymiánom *BielSpr* 43 (2); *ZapKóścier* 1580/14 (8); *GostGosp* 24; y Komendorów przerzeczoných z Piłárzmi niłzý napiłánemi náznáczyłem dla wiáry y łwiádectwá włzyłtkich y kođdý zołobná rzeczy *SarnStat* 1108 (5).

»dla wymowki« (1): A gdy iá łinowie pirwłzy chcieli zabić iako cudzołozniczę, ona dla wymowki zmyłłiła iakoby od łłonecznych promieniow poczęła. *MiechGlab* **7.

»dla (wy-, z-) rozumienia, pojęcia« (15 : 3): *GlabGad* E2 (2); A co łię cudzołiemłkich łłów dotyce/ dlá leplłzý⁸⁰ rozumieńiá wedle łwých ięzyków bęđá pyłány *MurzOrt* B3; *KromRozm III* B6v; *LubPs kt*; *WujJud* 74; *RejPosWstaw* [143²]; *BudBib* C4 (3); Lecz dla łnádnieyłzego tey rzeczy poięcia przypomnieę [...] co łię zá moiey pámieći ná Podłáłszu [...] złtało. *BudNT przedm* b7 (3); Przypátrż że fie/ dla łácnieyłzego rzeczy tey wyrozumienia/ oney zakonney iáłowicy płowey ktora dla zgłáđzenia

grzechow ludu Izraelskiego/ przed obozem paloná bywála *CzechRozm* 171v; *ActReg* 143; *WujNT przedm* 20 (2); *SkarKaz* 39a.

»dla zabawy« (4): A chociaż te wyfokie cnoty/ [...] widzą fie być málo vżyteczne ku dworney/ [...] zabawie/ iednák ią chcę/ iżby fie dworna páni iemi ozdobiła: nie thák dálecze dla zábawy/ [...] iáko dla zupełney iey doskonałości *GórnDworz* X4v (2); *KochWr* 38; nápiśalem dwie kłiążeczce nie Poetickim/ ále prośtym Zołnierfkim wierszem mym/ Rycerfkim ludziom czáfu proznowania dla zábawy *CzahTr* A3v.

»dla zapłaty, odpłaty« = *propter retributionem Vulg* (20 : 9): *PatKaz I* 2v; *PatKaz II* 63; *WróbŻołt* 7/14 (2); *RejAp* 109; Boć sie też ludzie náyduią/ ktorzy komu z miłości/ ále wždy dla zapłaty fłużą/ do ktorey miłość fwą obracáią. *KuczbKat* 40 (2); *WujJud* 107v *marg* (4); *WujJudConf* 240; *SkarŻyw* 444 (2); *LatHar* 577; y Dawid záchował Páńfkie przykazania dla odpłaty wieczney. *WujNT* 21 (11); wedla Afsekuráciiéy zołnierzów dla zapłaty/ y fądów o krzywdy [...] do Lubliná ziechác fie máią *SarnStat* 418 (2); *SkarKazSej* 686b.

»dla zdrowia« = *ad valetudinem, pro salute Mącz, Modrz; propter salutem PolAnt* (25): *HistJóz* D4; *MiechGlab* **3; *HistAl* G6v (2); A iam fie myśl we śrzode/ ząpomniałem tego/ Abych fie był kęś prześpał/ dla zdrowia lepszego. *RejFig* Dd8; *BibRadz* 4.Reg 7/7; *BielKron* 17v; Suam salutem posteriozem communi salute ducere, Swego zdrowia dla pośpolitego zdrowia nie lutowác. *Mącz* 314d (4); *SienLek* 11v (2); mátki/ [...] chcząc dác dziecięciu wypić dla zdrowia co gorzkiego/ kray [...] kubká [...] máżą pośpoliczie miodem/ ábo czym fłodkiem. *GórnDworz* Ee7v; *RejZwierc* 74; *BudBib* 2.Mach 12/25; *ModrzBaz* 136v; *SkarŻyw* 141; *GórnRozm* M3 (2); *ReszPrz* 11; *Phil* N2 (2); *OrzJan* 56; *SkarKazSej* 667a.

»dla zgody« (30): *KromRozm I* O4v; *Diar* 52; Muśi czáfem iednaniem/ á dla lepszey zgody/ Legfzy ná brzuch y mętney náchłyńác fie wody. *RejWiz* 13; Byli temu drudzy ná odpor/ wízákże Achilles rzekł to vczynić dla zgody á iedności rzeczy pośpolitey. *BielKron* 57v (4); *GórnDworz* Ii4v; *HistLan* F6; *WujJud* 173v (12); *SkarJedn* 198 (2); *ReszPrz* 105; *ActReg* 29; *SarnStat* 103; *GrabPospR* M3v (2); Ieden krol dla godności [zamiast jedności] iest y zgody. *SkarKazSej* 672b *marg* (2).

»dla znaku« = *in sigma PolAnt* (2); Y rzekł Bog: Niech będą świátlá ná powietrzu niebieskiem [...] dla znáków y dla pewnych czałow y dla dni/ y lat. *BudBib Gen* 1/14; Píárze terminuią [...] dla znáku: áby Prothonotarius Káncelláriiéy wiedział iáko ma componowác, y co z czego brác, y formowác Act. *SarnStat* 1261.

»dla zwłoki, przewłoki (a. przewłoczenia a. przewłaczania)« (6): *GroicPorz* oo2v (3); bo [takowe przedmowy] bywáią czynione ábo dla ziednania łálki v fędziego/ [...] ábo iednák dla przewłoki y rozerwania fądu [ad tempus extrahendum iudiciumque frustrandum]: *ModrzBaz* 94v; A Té rzeczy/ ktoré fie toczą około kmieci y ich rzeczy/ [...] neguie/ á dla zwłoki bolácéy ftronie áppellácie czyni. *SarnStat* 809 (2).

»dla zysku« = *lucris gratia Vulg; lucris causa Modrz* (28): *Leop* 1.Petr 5/2; *BielKron* 41 v; *KwiatKsiqż* P3v; Ná fwym káždy przeftaway/ á dla zyłku fwégo Nie fzkódź áni vmniéyřzay dobrá Koronnégo. *KochZg* B; *Mącz* 336c (2); *RejPos* 318 (2); *WujJud* 230 (4); *WujJudConf* 240v; A to hándlowanie zakupniow/ dla tego iest wielce fprofne/ iż kupuią towáry/ żeby ie záśię dla zyłku przedáli *ModrzBaz*

34 (2); *SkarJedn* 32; Pásćie trzodeę Bożą opátruiać ią/ nie poniewolnie/ ále dobrowolnie/ nie dla íprofnego zyńku. *SkarŻyw* 238 (2); *CzechEp* 1; *CzechEpPORz kt*; *ReszHoz* 129; *ActReg* 77; *LatHar* 608; *WujNT Tit* 1/11 (2); *KlonFlis Dv* (2); *KlonWor ded* **3.

»dla żartu« (2): Nád to/ dla żártu [...] kłamftwem kogo ośzukáć/ chociaźby żaden ízkody áni pożytku ítąd niedoítał/ przedsię tho namniey nieprzyśftoi. *KuczbKat* 340 (2).

W funkcji przysłówka: »dłatego, tegodła« = *ideo, propterea Vulg, PolAnt, Modrz, JanStat; eo, id, in hoc Mącz, Modrz; idcirco, propter quod Vulg, PolAnt; ad hoc, hoc, propter hoc Vulg, Modrz; quia PolAnt; igitur, ob eam rem Modrz; proinde quapropter JanStat* (1001 : 5) (1006): Sęp dla tego łupi ptaka/ iżby go ziađł nieboraká. *March*¹ A3v; *OpecŻyw* 6v (31); *LibLeg* 6/190v (15); atho dla thego then articvl wftawyon. aby nyewiny za vynnego nyeczierpyal. *MetrKor* 40/818 (4); *HistJóz* C2 (7); *TarDuch* D4v (2); *FalZioł* V 2 (10); *BielŻyw* 46 (4); *GlabGad* E2v (7); *March*³ V2v; *WróbŻołt* 25/7 (7); *ComCrac* 14; *LibMal* 1543/73v (6); *SeklWyzn* c3v (2); *RejJóz* P6v; *SeklKat* Iv (9); *RejKupSekl* a3 (2); *HistAl* H3 (10); *ZapWar* 1550 nr 2665; *KromRozm I* A3v (3); *MurzHist* Nv (3); *MurzNT* 23v (4); *KromRozm II* i3; Dla tego nápominam ćye/ ábyś pobudzał łáfkę bożą ktora w tobye yeft przez włożenye rąk moich. *KromRozm III* I3v (4); *Diar* 70 (6); *DiarDop* 107 (5); *MrowPieś* A3; *GliczKsiąż* B2v (18); *LubPs* F marg (9); *GroicPorz* cc3v (10); *KrowObr* 108 (66); A wiećie że fie on dlá te^{go} vkazał/ áby grzechy náłze zgłáđził [*quia ille apparuit ut peccata nostra tolleret*] *Leop* 1.Ioann 3/5 (10); *OrzList* c; *UstPraw* I; Y dla tego dwie wśzy/ ieden ięzyk dano/ Iżeby mniey mowiono/ á wiećey fluchano. *RejZwierz* 133v; *BibRadz Hebr* 9/15 (35); *OrzRozm* S4v (2); *BielKron* 53v (29); *GrzegRóżn* E2 (2); *KwiatKsiąż* Q2; Non fuit caussa cur tantum labore sumeres, Nie było żadney potrzeby/ abyś fie dla tego trudził. *Mącz* 72d (8); *Prot* C3v (2); *SarnUzn* C3 (4); *SienLek* 107v (8); *RejAp* 166v (6); *GórnDworz* K2v (46); *GrzepGeom* K2v; *HistRzym* 85 (4); A tom ia wam dla tego powiedzwał/ iż gdy przydzye ten čás/ ábyćie na to pomnieli/ iżem ia tho wam powieđał. *RejPos* 137v (96); *RejPosWiecz*² 93v (4); *RejPosWiecz*³ 98v; *BiałKat* 233v (11); *BielSat* D4v; *HistLan* F3 (2); *KuczbKat* 425 (13); *RejZwierc* 153 (9); *BielSpr* 46 (4); *KochMon* 33; czemuż fie człowiek Chrześćiańki y dla tego pośćić nie ma áby gniew Páńki łobie vbłagał *WujJud* 192 (14); *WujJudConf* 36v (5); *RejPosRozpr* c3v (3); *RejPosWstaw* 44 (4); *BudBib* 1.Mach 12/45 (10); *MycPrz* I B2v (2); Groblą/ pilnuy/ áby nie brano źiemie głęboko/ á tho dla tego áby niepodebrano Grundfeftów. *Strum* E3v (25); *BiałKaz* K4v (3); *BudNT przedm* b7v (8); *CzechRozm* 205 (42); *PaprPan* Z4v (3); *KarnNap* E2 (7); *ModrzBaz* 4v (24); *ModrzBazBud* ¶5 (2); *SkarJedn* 232 (11); ktemu/ wieczera dla tego mniefza/ áby fye dobrze ítráwiká *Oczko* 21 (2); *SkarŻyw* 31 (43); A tum ty Dowody iedno dla tego teraz przytoczył/ áby ci ktorzy nieczytáli wiećey/ [...] wiedzieć mogli *StryjKron* 59 (6); *ZapKościel* 1582/35v; *CzechEp* 38 (15); *CzechEpPORz* **2; *NiemObr* 108 (13); *ReszPrz* 56 (5); *ReszHoz* 121; *ReszList* 143 (2); *WerGośc* 204 (6); Aby teź targowego Siepáćze nie bráli/ Dla tego wśzyftki rzeczy drogo przedawáli. *BielSjem* 24; *ArtKanc* N16 (14); *BielRozm* 32; *GórnRozm* E2 (17); *PaprUp* C3v; *KochWr* 23; *ZawJeft* 22; *ActReg* 50 (8); Bo y w wielkich rzeczách dla tego Formularza íą/ áby człowiek wśzyftkiego w głowie nie nośił *GostGosp* 1 (7); *Phil* D3 (2); *GórnTroas* 5; *GrabowSet* T2v; iáciem dla tego był do W. M. przyftał/ ábych był miał pomoc z W.M. *KochAp* 7; *OrzJan* 104 (5); *LatHar* 7 (15); *KołakCath* C4v; *WujNT Act* 26/16 (28); *WysKaz* 9 (7); *JanNKar* E2; *SarnStat* 50 (41); *SiebRozmyśl* F; *KmitaSpit* A3v;

PowodPr 12 (8); *SkarKaz* 44a (18); *CiekPotr* 23 (2); *GoslCast* 74 (4); Dla tego fyny rodzimy/ aby był kto za Rzeczpołp: vmieraiąc. *SkarKazSej* 669a (3); *KlonFlis* A2v; *KlonWor* 30 (2). *Opracowanie szczegółowe cf* TEN.

»dlategoż« = *eo, idcirco, igitur, propterea, propter quod, quam ob rem PolAnt* (34); *SeklKat* G; *MurzHist* L3v (2); *Leop Cv marg*; A dla tegoż lud fwoy nápominał aby się nie bali przwścia pogánow *BibRadz 2.Mach* 15/8 (3); *RejPosWiecz*² 92v; *BudBib 4.Esdr* 11/45 (3); *KarnNap* D3v; *SkarJedn* 170 (3); Dla tegoż aby od takich rzeczy pokoy miała [...] iáwne ná wieczną zakonną czyłtość/ poświęcenie wzięła. *SkarŻyw* 161; *WerKaz* 275 (2); *ArtKanc* S17 (2); *PaprUp* Kv (2); Y dla tegoż/ takim te liłty/ álbo Inwentarz/ wyftawic kazał/ aby/ [...] kártá do przypilánia była gotowa. *GostGospSieb* + 4v; *LatHar* 583; *SkarKaz* 487b (2); *CiekPotr* 15; *SkarKazSej* 691b (2). *Opracowanie szczegółowe cf* TENŻE.

a. *Z rzeczownikiem oznaczającym dobro (materialne) będące bodźcem przedsięwzięcia 'po to, żeby mieć'; ad Vulg, pro PolAnt* (143) : Gonia Lifa nie dla mięsa ale dla skory *FalZioł* IV 14a (2); *FalZiołUng* V 119; Takież dla finow by żonę chciał poiąć aby imienie twe niezaginęło abo aby cie wltaróci chowali *BielŻyw* 110 (2); *MiechGlab* *2 (3); bowiem twoy pan niechcział poslow mich przepuścycz przez ziemye swą do Moskwj ktorem ya chcział polacz dla rzeczy kofmatich jako dla soboly byelek *LibLeg* 11/10 (6); *ZapWar 1548 nr 2668*; *RejKup* d4; *HistAl* I6v (2); Iz thedy nye po mey woli fye to ftáło/ zes ty używał dzzewki rzędney dla płodu *GliczKsiąż* B3v (4); *LubPs* O6v; Iedni rádzą iákoby ná nim wyludziłi/ Drudzy záfię dla fpadku rádzi by go zbyli. *RejWiz* 48v (6); *RejFig* Aa6; Bo gdy piefek dla ftráwy/ na lánuchu ftawa/ Wilczek fobie po lefie/ fkcząc poigrawa. *RejZwierz* 120; *BibRadz Lev* 19/19; y podzyálali łodzi aby żeglowáli do Ophir dla złotá *BielKron* [84²]v; dla ktorych skárbow Papieżá fwiętego vmęczył Decyus. *BielKron* 152 (20); Dla pożywienia wielką pracę podyąć *Mącz* 295b; *Prot* C4; A dla tego márníego mięłá/ á dla they nędzney polewki odstępujemy á odbiegamy od tey fwiętey Mány zakrytey/ nam hoynie z niebá zefłány *RejAp* 28; Aczkolwiek tá fwięta prawdá kole w oczy ty ktorzyby rádzi the wodę ná fwoy młyn wywiedli dla miárek fwoich/ ále niech sie fpuka kto chce *RejAp* 119v (4); bo by tho był moy wielki nierozum/ dwu pfow/ dla záiącá/ iedney bełtiej/ chować. *GórnDworz* S2; dáry/ ktore kto miłey fwey dáie/ nie thák lubá miłość czynią/ bo práwi człowiek może thák rozumieć/ ze go dla nich fámych fáłzywą miłością miłuią *GórnDworz* Cc2 (3); *HistRzym* 74; ktory [*Achab*] dał zábić niewinnego Nabotá dla włafney winnice iego. *RejPos* 72v (5); Wiele tych cudzoziemcow/ co liłty ftrzeláią/ Ktorzy z nieprzyiacielem/ táyną fmowę máią. Zwłafzczá ci Niemczykowie/ vczynią to rádzi/ Dla giel dy doprzećiwney ftrony sie przyłádzi. *BielSat* Nv; Ale ifcie nie s fercá była táka fkruchá Nie tak fнадź dla młynárzá iáko dla ofuchá. *HistLan* D4; Swięte łákomftwo ielt to dziwne zyele/ Dla kęs czefnego tráci wiecznie wiele. *RejZwierc* 222v; A ten dla kábatá rok przy wrzędniku musiał miełzkác *RejZwierc* 274v (5); *BielSpr* 70v; Y miłował Iáákob Rachełę/ y rzekł: posłużę tobie fiedm lath dla Rachele [*Serviam tibi ... pro Rachel*] corki twoiey młodfzey. *BudBib Gen* 29/18 (2); Bo trzy bráciey rodzonych dla imienia zábił. *PaprPan* Hh3v (2); Stánowił vftáwy dla dárow/ y záś ie łamał [*Fixit leges precio atque refixit*]. *ModrzBaz* 97v; Ale kto dla prowontow y dobrego mienia/ fzáffowánie dułz ludzkich bierze/ [...] swiętokraycą się ftáie. *SkarŻyw* 238 (4); A iufz nie tak dla łupow iák dla rozłzerzenia Páńftwá/ [...] Náiezdzáli do Ruśi *StryjKron*

250 (4); *CzechEp* 113 (3); Ważył się przed tym Parys przez morze żeglować Dla nadobnéy Heleny *KochFr* 73 (2); *KochDz* 106; *KochPhaen* 5; *BielSjem* 36 (2); *ArtKanc* T10; *GostGosp* 76; Owżem idźmy ná Kleparz dla koni co přęcý/ A wżák tu iuż podobno nie kupim nic więcý? *WyprPl* B2v (2); *LatHar* 581; *RybGęśli* B3v (2); Y poznawali go/ iż on był który dla iáłmużny [*ad elemosynam*] śiaďał v drzwi Nadobnvch kościelnych *WujNT Act* 3/10 (3); *PowodPr* 14 (2); W tym kot bury po drodze chodząc dla żywności/ Pátrząc po obu ftronách dostał iegomości. *CzahTr* K4v (2); Przypuścił okręt do Krety Kándyey/ Dla máłmázyey. *KlonFlis* D2.

Wyrażenia przyimkowe: »dla bochna chleba« (1) : A ná on čás káždy/ który się pozostánie z domu twego/ przyidzie kłániác się mu/ dla pieniądzą srebrego/ y (dla) bochná chlebá [*pro nummo argenteo, et bucella panis*] *BudBib* 1.Reg 2/36.

»dla (marnego) grosza« (4): *SeklWyzn* Ev; Cięsko grzełzą [*księża*] ktorzi nieśpotrzeby przyimuią [*testament*]/ ale dla grofza który namśzą bierzą *SeklKat* Yv; Pátrż do czego przywodzi człeká niedostátek; Iáko ia dla trzech groszy, teraz mam powiáďác, Zem wżiął od człowieká te listy *CiekPotr* 66; *KlonFlis* C3.

»dla pieniędzy« (26): *FalZioł* I 86d; *BielŻyw* 27 (2); Pawel Zripyna pogymani o mązoboyfthwo okrutne, kthore nad gośpodinya fwa, [...] yeřth popelnyll dlya pyenyedzi *LibMal* 1543/76 (2); *RejKup* e7; *HistAl* I8v; *MurzHist* L4; *MurzNT* 61; Ligurgus [...] bez pośágu roskázował poymowác żony/ dla tego áby [...] nye dla pyenyędzy były obyeráne *GliczKsiąż* Q (2); *KrowObr* 76 (7); *BielKron* 198v; argentati milites, Żołnierze ktorzi dla pieniędzy służą. *Mącz* 15d (2); *HistRzym* 71; Bo go w wielkim dořtátku śmierci dochowano/ Dla pieniędzy ktorych się wiele nádziewano *HistLan* E3 (2); *BudBib* 1.Reg 2/36; *SkarŻyw* 274.

4. Oznacza niepořądaność zjawiska (227) :

a. *Którego się chce uniknąć 'po to, żeby nie'; propter Vulg* (116) : Też gdy vwarzył fzańtę s figami w winie á thego się będzieř napijał dla kařzlu kthory przychodzi z zimney przyczyny *FalZioł* I 84d; á tych kołaczkow pożywaią dla bolenia żoładkowego *FalZioł* I 99c; Ząb iego [*wilka*] y paznokty dla chorych oczu dobrze nořić. *FalZioł* IV 12c; KWietnia mieřącza krew puřczáy, dla niezdrowia wátroby *FalZioł* V 46v (39); Takieř y ryby wřzu nie maią, á to dla zawady pływania *GlabGad* C (2); *KrowObr* 87v; Pokármow báłwánom ofiárowán(y)ch/ áćř fą ku pożywaniu fluffne/ wřfákże dla źgorřfen(i)a lepiej ich niechác. *Leop* 1.Cor 8 arg; Ciało iego pochowano w nocy/ boiác się we dnie dla pořpółtwá wzruffzenia. *BielKron* 103v; brony ořadził żołnierzmi/ [...] dla iákich zwad/ zwłářczá dla Hiřpanow by się z Niemcy niepowáďzili. *BielKron* 208; A ty żony ktorych oni [*Turcy*] máiá po kilku nie w iednym domu chowaią dla wnéřtrzných walek/ bo się nie rády zgadzaią *BielKron* 261; Tá žiemia ma ćieplie ludziom niemocnym dla ich chorob bárzo pomocne. *BielKron* 285 (12); iż ná on čás Rzymiánom trářilo się przez niedbálość řtářzych/ poniechác ćwiczenia polnego we zbroi dla obćiáźania *BielSpr* 5v; *WujJud* 197v; Niewiářtam dla zámulóných á zápówánych mieřc. [...] [*dać*] *Electuarij* *Elefcophi* vnciam řemis *Oczko* 35v (3); Dla poobiedniego řpánia Będziem wżywác řpiewania. Ktore wářzmość budzić będzie *MWilcHist* Bv; Lodzie/ Czołny z Zubrowych řkor dziwnie řzywáli/ A řzwy dla przeřcia wody/ łoiem náćieráli. *StrykKron* 250 (2); ráćřey by się tego wřtydáli/ niź tego vpornie dla wřráty prebend y dochodow řwych bronili. *CzechEp* 45 (2); *ReszPrz* 11; Aby Krol

IM tych Sądow nieodprawował przed Seimem dlainuidiey vpoddanych ktorey nie zyczy Krolowi Ie⁸⁰ M. *ActReg* 127; Iáko lekárftwá dla choroby/ thák práwá dla złości hámovánia fá wynálezione. *Phil D3 marg*; *WujNT* 493 (2).

W charakterystycznych połączeniach: dla ciężkości, obciążenia (obciążania) (3), roztyrku, sprzeciwienia, szkod, utraty, walek, wzruszenia, zawady, zgorszenia (4), zwad; (o chorobach) dla biegunki, bolączek, boleści (bolenia) (6), chorob (8), chorych oczu, ciężkości piersi, descensow, dychawice (4), kamienia, kaszlu (6), koliki, kordyjaki, niemocy (3), niezdrowia wątroby, ochrapienia, omdlewania, opuchliny, parszywości, przekazy, stokow, świerzbu, uschnienia, zapalenia wątroby, zatkania wątroby i śledziony (2), zaziębionego żołądka, zemdlenia żołądka.

Wyrażenie przyimkowe: »dla przedłużenia, długości, przewłoki« (40 : 3 : 2): Iuż wy [...] o Iezu Kriřtówé mlodořcij/ [...] rozmyřlaycie ďaley/ iátz iuż dlá dlugořcij opuřćczę ijné nářtego milégo pana cieřłkořcij *OpecŻyw* 35v; *SekIWyzn* a4v (2); Wyele inych ártykuřow dla przedłużenya opuřćczam *KromRozm I* [H3v]; *KromRozm II* h3v; *KromRozm III* N2 (3); *BielKron* 264 (2); *BiałKat* 278v; Przeto y my tu dla przedłużenia/ więcey o tym mowić niechcemy. *WujJud* 179v (2); *WujJudConf* 179; *RejPosRozpr* [c4]; *RejPosWstaw* [143²]; *MycPrz* II A2v; *BudNT* c2v (2); *CzechRozm* 255 (4); *CzechEp* 103 (16); *NiemObr* 145; Niechcę tu łámych řporek y przymowek Lutheranow miedzy łobá dla przewłoki wřpomináć. *ReszPrz* 66 (2); *PaprUp* Cv (2); *ActReg* 54.

»dla złęgo przykřádu« (1): Prořnowáć pewnie/ dla złęgo przykřádu Pan niemogł *SkarŻyw* 244.

b. *Przed którym coś ma chronić 'po to, żeby chronić przed' propter PolAnt, JanStat; pro JanStat (111):* *TarDuch* A7; Krew ięgo ięft dobra dla wrzodu *FalZioł* IV 36c; A pořpolicie [ryby] chodzą řtheadem dla nieprzijiaciela řwoiego. *FalZioł* IV 42c (6); *BielŻyw* 110; *MiechGlab* 58; *RejKup* t4v; dla ktorých [nieprzijiaciól] potrzeba obrony. A jeřli skřáď, tedy od Prus jej potrzeba dla Niemcow i Inflantow *Diar* 63 (2); A iř prořci ludkowie nierozumieię wářzym zabobonom/ [...] przeto teřz ty ognie y głownie ná tžary obráćáię/ iedni zá řtrzechę dla gromu wtykáię/ drudzy dla gráďu miedzy zboże głownie zánořzą *KrowObr* 87v (2); *RejWiz* 90; *RejZwierz* 4v; á było w ten czás bárzo goráco/ przeto řie byli řzeroko y dłu⁸⁰ rozłožyli dla zaduchu. *BielKron* 250; záłožył [Lech] miářtho Kaurzym/ zdáło řie mu bliřko od řwoich/ dla potym iákich trudnořci gdy řie lud rořpłodzi/ [...] á řam řzedł ku morzu puřnocnemu *BielKron* 318 (23); Millum vel Millus, Obróř ná přy ořtremi á kończátemi ćwieczkámie nábita dla wilká chárty zá řzyęę łápáýácego. *Mqcz* 221c; Pilae, Wáły w wodźie dla náwáłnořci wodney vczinione *Mqcz* 299c (5); thedy Mágnét kthému nalepřzy/ gdy go do rány przytknie: ále pierwey trzebá w ránę włáć řoku rućiánęgo y tym iá dobrze pomázáć/ dla kámiennęgo iáďu. *SienLek* 185 (2); *HistLan* A3 (3); *RejZwierc* 50v; Ařło ná káždá noc rozdawa Trębáć dla řzpiegow iákich záwřzdy. *BielSpr* 70v (7); Przybliř řię ku duřzy moiey/ okup iá/ dla nieprzijiaciól moich wykup mię [*propter inimicos meos redime me*]. *BudBib Ps* 68/18 [19] (5); *Strum* H3v; *PaprPan* Z4v; ábyř iey [řony] nigdy nie opuřćczáł/ áni řie z niá rořtawáł/ dla iákiey przygody/ ktoraby řie przyřrářić mogłá *KarnNap* G (2); *SkarJedn* 239; *Oczko* 26v; Acř tego nikomu nářłáďowáć řię niegodzi/ áby dla małey řzkody miáł wniebeřpieczeńřtwo zdrowie řwoie/ kuřzác Páná Bogá/ wdáwáć. *SkarŻyw* 194; Tedy řię to po wřzytkim řwiećie ogłóřiło/ [...] iřz táki á táki człęk/ buďuie ná gorze korab/ dla potopu *SkarŻyw* 270 (3); *StryjKron* 26; a řzobyę zoltařuęę sternáćze m. dla przigodi *ZapKóścier* 1582/35v; *NiemObr* 30;

ReszPrz 39; *BielSjem* 33 (2); *ActReg* 148 (2); Chmiele ma wczás chowác Vrzędnik/ dla zwietrzenia *GostGosp* 68; kiedy rok tánílzy/ tedy więcey y wieprzow y świny ná to chowác: áby tego náprzyczyniác [...] dla ześcia świni/ y dla złego vrodzáiu y drogości. *GostGosp* 68; Máflá dziełzka ma bydź kwart 22. álbo y gárniec: á ná tym piątná máiá bydź/ dla fałszu Dworek *GostGosp* 118 (17); *OrzJan* 111; *WyprPl* A4; Morawłkié tákże winá/ [...] áby w tych piwnicách y w domiéch nie były fłkádáné/ ále w ofobliwych dla pomiéłzánia ich. *SarnStat* 292 (6); *GrabPospR* M3v; Egipcztczycy dla wężow boćianow wzywáią *KmitaSpit* A3v; Piałek tákże w fwyh gárdlech dla przygod miewáią/ Ktory w zwádzie ná ludzi iáko deždź ípufzczáią. *KmitaSpit* Bv (4); *VotSzl* E3v; *CiekPotr* 59.

W charakterystycznych połączeniach: dla cienia, deszczu (dżdżu) (2), gorącości, gradu, gromu, jadu, kurow, moru, nawalności, nieprzyjaciół (nieprzyjacielow) (5), oblężenia, ognia (9), potopu, powodzi, przygody (31), słońca, sprzeciwnikow (2), szkody (3), wężow (2), wiatru (3), wody (3), złego urodzaju.

5. Oznacza funkcję przedmiotu 'który jest po to, żeby' (29) : Comesatio, post coenam epulatio. Kołáciya málutka dla trunku. *Murm* 159; *BartBydg* 32; Iełcze małz lekarzítwo niepołpolite dla odtánia i ínadnego wyłzcia tego to łóžilka *FalZioł* V 26; wíchakze the⁸⁰ klucza wzadnym złodzieyftwye nyevziwala bo bill wyelky a do fkrzinye scholtífziney dlya kthorey myall vczynyon bicz ym nyeotwyerala *LibMal* 1551/164; Konew wielka czenowa dla nołzenia piwa *WyprKr* 117; Táłkże Ołtarz dla palonych ofiar [*altare holocausti*]/ ze wízytkiem naczyniem iego/ Wánnę y z Słupcem iey. *BibRadz Ex* 31/9; Porticus, Kruktá/ ízopá/ to yełt mieyłce dáchem przikrite dla przechadzki *Mqcz* 313b (2); Przydziefz do ítanu/ nie trzebác iuz będzie oliwek/ limonij áni kápárov dla przyfmákw/ iáko onemu domá ležácemu á rołpiełzcżonemu brzuchowi. *RejZwierc* 26 (2); moželz w ónéy Vpułście dáć poczynić łátki/ dla Stáwidł *Strum* M3; y tego listu dla tego y dla wszzytkiego co pisze ku wm Copią sobie in testimonium zostawuie *ActReg* 165 (2); Gymnasium – Miełfzce dlą czwiczenia, ízkoła. *Calep* 467b; Pennarium – Szkatułka dla chowania pierzú penał. *Calep* 773a; Theatridium – Miełfzce dliagier. *Calep* 1063a (14); Wygon doczelny dla żyru fąśiedzkim práwem winniłmy pozwolić łobie, ále ieno w Iełšieni *SarnStat* 676; Iáko inłze iełt mieyłce do iadánia/ inłze do chovánia y fypíania [...] ták inłze być mułi dla fłuzby Božey/ y dułz ludzkich napráwy y pokármu. *SkarKaz* 453a.

6. Oznacza zastosowanie przedmiotu 'który jest po to, żeby chronić przed' (9) : Plaszow Purpurianłkich ízarich dla niepogodi, na fełcz panien *WyprKr* 88v; Czapka Axamitna czarna ízeroka dla floncza. *WyprKr* 94; Wierłch ieden s frandzią okolo Iadwabiu czerwone⁸⁰ ze zlotem. [...] kitaiką czeliłtą dla prochu podłziti. *WyprKr* 99 (8); Hybernacula – Miełzkanie dla zimy *Calep* 492b.

7. Oznacza przeznaczenie przedmiotu 'po to, żeby tam było' (23) : dla tich [świétych kołci] iełt mieyłcze przikofciéle nie naoltarzu/ ale wkołniczy *SeklKat* Z; *KrowObr* 136; Vmyłliłem był łam budowác Dom gđzieby odpoczywác miáłá Skrzyniá przymierza Páńłkiego/ y dla podnožká nog Bogá náłzego [*ut aedificarem domum quietis arcae foederis Domini, et scabello pedum Dei nostri*] *BibRadz* 1.Par 28/2; *BielKron* 102; Miáł tełz ízpiklerze dla plzenice/ y piwnice dla win y oliwy [*Et apothecas fructus frumenti, et vini, et olei*] *BudBib* 2.Par 32/28 (2); Piłzú Kroyniki náłze/ iáko to był gorący Chábry w naboženłtwie y rozmnoženiu wiáry S. Kátholickiey [...] dla drzewá krzyžá S. klałztor ná łyfey gorze połtáwił *SkarŻyw* 356 (2); Tego tełz czáfu Pieczory w Kijowie kopác poczęto/ dla grobow

StryjKron 175; *Specula* – wieża dla łtrazei. *Calep* 996b; *Statio* – Stanowisko dla łodzi. *Calep* 1008a (5); Mam ia tam taka walwnie kufzkę/ co wiefzaia Kosiarze dla ofełki v pafa we zniwa *WyprPl* B; Młeyfca lbo place na zbudowanie domow dla ładow Ziemiłkich/ [...] Starostowie onych mieyfc naznaczyc/ y wymierzyc maia *SarnStat* 864; On Moyzełzow namiot dla ołtarza/ zwalzcza onego kadzenia vczyniony był. *SkarKaz* 455b (6); dla łkrzyn [musza byc] łkarbne wozy *CiekPotr* 31.

8. *Wskazuje uytkownika, dla ktorego została wykonana czynnoc ‘po to, zeby z tego korzystal’; propter Macz, Vulg, PolAnt, Modrz; pro Vulg, Modrz, Cn; in PolAnt; causa Modrz (365) : PatKaz I 1v; PatKaz III 116v; iako ła rzeczy prziprawne w aptekach. z ambri y z inych rzeczy wonnych/ a to dla bogatych. FalZiol V 64; KlerWes A; WrobZoltGlab A4; LibLeg 10/60v (2); a ludowi łwemu/ okazawłfy miłofierdzie łwe [...] gdy bylo trzeba y byłtres rzeki dla nich wyfulal. RejPs 109 (3); SeklWyzn g2v; SeklKat V2 (2); Szłafky niebo dla człowieka łest łgothowano od wieku RejKup Q; RejKupSekl a2; Prawdac yest/ izby kfyęzey przyłtoynney bylo tym dobrze łłaffowac/ co im nye tylko dla ich łamych/ le y dla vbogich yest dano lbo poruczono *KromRozm I* Bv (2); Wiecerza panłka/ łestci dla wiernych vłtawiona *MurzHist* P3v (2); Sobotta/ dla człowiekac łest vczyniona/ nie człowiek dla łobboty [*Sabbatum propter hominem factum est, et non homo propter sabbatum*] *MurzNT* Mar 2/27 (2); *KromRozm II* k; *KromRozm III* K5 (2); *Diar* 37; *GliczKsiaz* K7v (2); *LubPs* Lv (5); *GroicPorz* i3; iz Pan Kryłtus dwa Tełstamenty [...] w wielki tzwarthek vtzynil? ieden dla kapłanow pod dwiema ofoboma/ a drugi dla prołtych ludzi pod iedna ofoba? *KrowObr* 200v (7); *RejWiz* 57v (7); *Leop Hebr* 1/14 (3); NAswięce zalie Owła/ [...] Bychmy Koniki łłowem Bozym nakarmili/ Chociac dla nas nie dla nich/ tu ie zeltawili. *RejZwierc* 107 (2); Dła [!] kołcioła twego [*in templo tuo*] ktory łest w Ieruzalem/ kedy thobie Krolowie dary oddawac beda. *BibRadz Ps* 67/30 (19); *OrzRozm* I4v (2); Potym Wacław krol Czełki [...] przyiechal do Wrocławia/ prołil aby dla niego byly młze w kołciele. *BielKron* 378v; a mialtho tego zamku ktory łłukli dwor mieli dla Krola nowy zmurowac. *BielKron* 391v (15); *GrzegRozn* B; *KochZg* A4; *Adornare Thalamum*, Loznice kobiercy obic y przichedozic dla młodych małzonkow. *Macz* 269c (3); *SarnUzn* D2; musiaem dla Aptekarza łacinłkim ięzykiem takowy recept piłac *SienLek* 57; *RejAp* 59 (2); chyba łtołek przed łtołem na kraiu łtal dla gołpodarza *GornDworz* P8v (4); *GrzepGeom* B2v; *HistRzym* 112v (2); Włapiles miły Panie na wyłokołci/ [...] y wziales dary dla ludu twego. *RejPos* 135 (17); *RejPosWiecz*² 96 (2); *BialKat* 33v; *BielSat* B4; *KuczbKat* 315 (2); Przyiedzie gołc/ iul go w wiełzney cerimoniey chowac musi bo iuz musi byc wino [...] y kalza ryzowa na wiecerza/ bo łie iuz ieczmien dla paniey nie godzi. *RejZwierc* 31; Piłal tez zalie dla kmiotkow/ Woyta s Panem a s Plebanem *RejZwierc* [275]v (6); *KochMon* 23; dla chorych zawłze ma byc gotow Sakrament/ aby chowaiac niełkwasniao. *WujJud* 179 (5); włakze dla tych ktoryby dla Confelsiey Augłzpurłkiey abo Salłkiey/ rozruch iaki chłieli w Kołciele Bozym [...] czynil/ przyłozylimfy tu dla nich ten to Artykuł o Wiecerzy Panłłkiey. *WujJudConf* 216v (2); *RejPosRozpr* cv (4); Nie dla piyanic ten dziw Pan vczynil raczyl/ ze wino z wody vczynil *RejPosWstaw* 44; Iestłifz tedy łwiat dla nas łtworzon [*propter nos creatum est saeculum*]/ przecze nie mamy na nim oliadłołci/ abo dlugoli to cierpiec bedziemy? *BudBib* 4.*Esdr* 6/59 (11); *Strum* C4v; ktore ła ksiegi Nowego tełstamentu pewne/ a ktore nie pewne/ [...] o tem nieco/ dla łwey braciey prołtakow/ przypilsze. *BudNT przedm* d2v; *CzechRozm* 212 (13); Niechayby one gmachy mialy włzelakie wczaly dla łamych łedziow y*

dla iych pińarów: dla żon też iych [...] y dla dzieć/ y wżytkiej czeládzi [*Haberent aedes illae ipsae commoditates omnes pro ipsis iudicibus, et eorum scribis, pro uxoribus, item eorum ... liberis ac omni familia.*]. *ModrzBaz* 93 (18); *ModrzBazBud* ¶5v; Bo wiem iż z zwyczáiu ftárodawnego przy słuźbie Bożey/ [...] pierwey po Láćinie Ewánielije/ y Epiřtoły Grekowie czytáią/ toź dopiero dla Grekow po Grecku wykładáią. *SkarJedn* 216; gdy tego dla ludzkiego zbáwienia/ dla chorych y innych przygod/ potrzebá ieřt/ á innego káplaná nie mářz/ może ieden dwie Mřzy y trzy mieć *SkarJedn* 239 (6); Niech to pińmem będzie nápiřano złotym/ Dla wieku przyřłęgo áby swiát ná potym Miał pámiątkę páńřkię dziwnę opátrznóři *KochPs* 152 (2); Amelbertus [...] ná řwym gruncie w Páuliaku kłářtor pánieńřki zbudował dla corki řwey/ y nadał. *Skarřyw* 193; á řzáfarz powiedział/ iřz go [*oleju*] ledwie co máło w řklenicy dla bráćiey zořtáło. *Skarřyw* 252; Iordan řię wřpák obroćił dla ludu Bożego. *Skarřyw* 501 *marg*; Acź řię záwždy Piotrowi vkázował po zmartwywřtaniu Pan Iezus/ kiedy y inym vcźniom: ále řię drugi raz ořobliwie dla niego řamego vkazał przy inych *Skarřyw* 599 (28); Iuźci ia wářzmořciam przedam Ták iáko řam od kupcá mam. Zwářzczá dla miřtrzá wářzego *MWilkHist* C3v; Y owcá w wełnie nie dla řiebie chodzi *StryjKron* 279 (3); a yemu przidaye te wolnocz lowycz riby do stolu yego, chyba yeřli bi řzyę yaka riba trawyela szuka węgorřz the ma dla pána zachowacz *ZapKóścier* 1582/40 (2); Nie oto też tu idźie: com tu ták dla X. K. krotko przypomioná *CzechEp* 227 (12); *NiemObr* 119; On miłostíá řámego řiebie zásřepiony/ Rozumię że dla niego swiát ieřt pořtawiony. *KochFr* 128; Ten pan was nie vbogaći/ [...] Bo co od niego weźmieć/ To mu tedyřz odeřcie. Dla niego řługi chowáćie/ Dla niego pyřzno iadaćie *KochMRot* B2 (4); *ReszPrz* 6 (3); *ReszHoz* 120 (2); Nie dořtawáło [...] chlebá ták wiela coby dořyc dla gořci było *ReszList* 170; Abowiem mąź ieřt głowá żony řwey/ y pierwey řtworzony/ nie dla żony/ ále żoná dla niego. *WerKaz* 289 (3); Z řtólu też nic nie zchodźi/ to řámi baczićie/ Ziemy cokolwiek ieno dla nas nářtroićie. *PudřFr* 8; *BielRozm* 13; *ActReg* 59 (3); Canicae – Otręby, ořsipka dłá přow. *Calep* 157b; Thymele – Ganek dlia kugliarżow. *Calep* 1067a (6); bo to ich [*kmiotkow*] praca gdy muřzą pleć dla łotrá Vrředniká/ áłbo Włodářzá niedozornego. *GostGosp* 106; Kářzę drobńá/ dla kuchniey Páńřkię/ w iednym imieniu [*dworka ma*] dźiáć: gdzie Pan każe: okrom domowej potreby/ y dla Vrředniká. *GostGosp* 112 (11); *GrabowSet* T4v (2); PSáłmy řyłam/ gdzie kogo naboźnego řlyřę: A řráfzki zás dla dobrych towarzyřzów piřę. *KochFrag* 54; niewiem mamli řám y řpuřzłótego: Wřzákże oto pięć grořzy/ neć dla koniá tego *WyprPl* C2v (2); Przeřtrogi y poćiechy/ dla tych ořobliwie połóźone/ ktorzy cześto nářwięřzego Sákrámentu Ciáłá y Krwie Páńřkię vżywáią. *LatHar* 244 (4); *KořakSzczęřl* A2v; Izali wřzyřcy/ nie řá duchowie wřługuiący: ktorzy ná pořługe bywáią wyřyláni dla tych [*in ministerium missi propter eos*] ktorzy dźiedźictwá zbáwienia dořtápić máią? *WujNT Hebr* 1/14 (20); że kazánia ná pogrzebiech nie dzieią řię ták dálece dla vmářlych/ iáko więcey dla żywych pozoeřtálych *WysKaz* 2 (4); Téź wřtáwiamy: iż [...] kupcy řoli máią mieć zupełną moc pořpolitá řól wořić do řkładu Krákwofkiego/ dla Piekářzów chlebá/ y dla Furmánów z innych řtron przyeřdźáiących. *SarnStat* 373 (19); Dla ludźi y dla koni przy rzece řtáneři. Tám řię kopáć/ tám kořze řypáć záraz ieřli. *KmitaSpit* B (3); *PowodPr* 22; nie broń brátu twemu tego co y dla niego tobie Bog dał *SkarKaz* 279 (7); *CiekPotr* 14 (4); *SkarKazSej* 678b; Lecź cźłowiek dobry [...] Rzećkę dla byđłá/ á zdroy ma dla řiebie K woli potrebie. *KlonFlis* B4

(3); ZA cię/ zá cię moy Chryšte/ kupiono tę rolę: Dla tych którzy z Oyczyzny záfzli w tę niewolą. *KlonWor* 81 (5); *ZbylPrzyg* A4.

W charakterystycznych połączeniach: (do-, na-, od-, przy-)da(wa)ć ((na-, przy-, wy-)dany) (22), dołożyć, kłaść (położony) (3), nagotować (zgotować, nagotowany, zgotowany) (9), (na-, o-, przy-, s-)pisać (napisany, rozpisany, wypisany, (o)pisanie) (39), opatrzony (2), poruczon (2) posłać (rozesłać, posłany, wysyłany) (5), postanowić (postanowiony) (13), postawić (stawić, zestawić, postawiony) (5), potrzebować (potrzeba jest) (5), powtarzać (powtarzan) (2), przyczynić, przypominać (przypomionąć) (2), (s-, za-) chować (zachowan) (13), sprawion, sprawować (3), stworzyć (stworzony) (22), (u)czynić (uczyniony, poczyniony) (27), ustawić (ustawion) (4), wykładać (wyłożon) (2), założyć (3), zbudować (nabudować, pobudować, zbudowany, zbudowanie) (8), zgromadzać, zostawić (zostawować, zostawiony) dla (9).

Wyrażenie: »sam dla siebie« (3): Boguć nic potym nie było iżby był stworzył ten świat sam dla siebie/ ábowiem on sam w sobie był doskonałem we wżytkiem/ ále [...] tho vczynił dla człowieka *BibRadz* I 323c marg; *CzechRozm* 124; y nie tak tego dla fámego siebie pifzę/ iáko dla I. M. fámego/ y dla drugih *CzechEp* 63.

Zestawienie: »gościny dom dla niemocnych« (2): Nosocomium, Gofćynny dom dlya nyemocnych *Murm* 137; *BartBydg* 98b.

9. Wskazuje obiekt, dla dobra którego została wykonana czynność 'po to, żeby zrobić dobrze komu'; *causa, pro Mącz, Vulg, Modrz; propter Vulg, PolAnt* (868) : *BierRaj* 18; botz niefluffá ípatz fludze/ gdy pán dlá flugi nieípiätz w polu boiuie. *OpecŻyw* 103 (35); takyesch zgrzeszyl anyol yako y czlouyek wschakosch bozy syn nye dla anyola sthąpyl naszwyath ale dla czlouyeka *PatKaz* II 34 (6); *PatKaz* III 131v; *TarDuch* A8v; Doma dla żony fwey, dla dzieci, dla czeladzi, á indziey dla też ludzi czudzych aby ich nie pogorźzył, aby też żadny niewidiał, ani żadny pogorźzenia miał, wżak też y dla fwey duże niema zle czynić *BielŻyw* 165; Propter fratres meos et proximos meos loquebar pacem de te Dla braciey moiey y dla bliznich moich przepowidałem pokoy tobie. *WróbŻołt* 121/8 (8); slalem goncza mego [...] profzacz abi Krol ye^{go} M przepuszczicz raczil pofla mego do mołkwi. Krol ye^{go} M nieraczil tego dla mine [!] vczynicz *LibLeg* 10/151 (10); *RejPs* 33 (11); *SeklWyzn* d3 (4); *LibMal* 1545/102; Dlya cie boga myli kxieze Profe/ niech wzdy koniec będzie. Tey twoiei rozney rołmowie *RejKup* n2v (5); *RejKupSekl* a2v (3); *HistAl* G6v; *KromRozm* I K3v; *MurzNT* E4v (4); *KromRozm* II k (3); iż ty klucze w ofobye Pyotrowey dány fą [...] nye dla Pyotrą fámego/ ále ku dobremu wślego kołcyoła. *KromRozm* III N (3); *DiarDop* 113 (2); *BielKom* E5; Będę ya do cyebye wołał Bogá nawyźślego/ Ktoryś wślytko dobre ípráwił tu dla mnie nędznego *LubPs* O2v (12); *GroicPorz* C3; *KrowObr* 9 (28); Niech temu nikt nie wierzy/ by dla tego Ołá/ Ták wielka Páńfka praca tu ná fwiát vroślá. *RejWiz* 52v (2); Ten wiek vczynił Nawyźśfły dlá wielu/ á przyśfły dla niewielu *Leop* 4.*Esdr* 8/1 (12); Cierpmyfz thedy w tey owczárni zle dla dobrych: nie ruguymy fye z niey *OrzList* f2 (4); *RejFig* Cc2; *RejZwierz* 106v (2); O Pánie/ dla flūżebniká twego [*propter seroum tuum*]/ y wedle myfli twoiey ípráwiłes the wżytkę wielmożność/ ábyś oznaymił ty wżytki zacne rzeczy. *BibRadz* 1.*Par* 17/19 (18); *OrzRozm* N3v (7); Ferdynánd/ [...] więcey wierzy łotrom domowym/ niż tym którzy fwe gárdlá záftáwiáią dla niego w polu *BielKron* 315 (7); *GrzegRóżn* C; Nolumus tibi esse oneri, Nie chcemy ábyś ízkodował

ná czym dla nás. *Mącz* 264a; Adire sollicitudinem pro aliquo, Wprawić lie w troskánie dla kogo. *Mącz* 399b (29); O niewolny Litwinie/ [...] wolności fwéy przyrodzónéy/ y błogofławienińtwá fwégo/ [...] wiernie wżyczam tobie/ nie dla siebie/ ále dla lámégo ciebie *OrzQuin* Q3v (5); *SarnUzn* F5 (3); *RejAp* 17v (5); rozumieiącz/ że tho wżytko wieldze iest W. K. M. miło/ czo kto dla narodu Polłkiego dobrym vmyfłem czyni/ podiałem nieco pracy *GórnDworz* A2v (11); Mamy też w pámiéci mieć iáko wiele pan náłz Iezus krijtus dla nas ćierpiał ná krzyżu *HistRzym* 54 (11); *RejPos* 317v (96); *RejPosWiecz*³ (5); *BiałKat* 18v (13); Przetoż my co do ludzi tákowá złość znamy/ Nie dla inych lecz dla nas ták lie iey ftrzedz mamy. *HistLan* F4 (5); *KuczbKat* 30 (5); Bowiem dla przyziacielá á fpolney miłości/ Nie lituią ni zdrowia ni żadney trudności. *RejZwierc* 183 (12); *BielSpr* 35v; *WujJud* 143v (4); *WujJudConf* 95; *RejPosWstaw* [41⁴] (4); *BudBib* 2.Mach 7/18 (10); Włańnemu fynowi fwoiemu nieprzepuścił Bog. Ale dla nas wżyftkich/ iego wydał. *BiałKaz* H (3); *CzechRozm* 103 (22); Iam dla ludu wżyftkiego ważył gárdło fwoie/ Zá to od ciebie ftyfzę przykre fłowá twoie. *PaprPan* Hh (3); *KarnNap* F (2); Wżyftkie owe okázowánia nie dla nas/ ále dla tego o kogo idzie/ czynimy [*non nostra, sed eius, cuius interest, gratia fiunt*] *ModrzBaz* 86v; A gdzież fię iásnieyfa fprawiedliwość okázác może/ [...] iedno w záftáwowánium gárdlá/ dla ziemie w ktoreies fię vrodził/ dla domu w ktorymeś wychowan/ dla żony/ dźiatek/ y wżyftkiew máiętności [*in vita paciscenda pro solo ... pro aedibus, ... pro uxore*] *ModrzBaz* 108v (14); Profze P. Iezufa dla fynow rofproszonych/ áby ie w iedno fkupił *SkarJedn* A7 (7); Przychodziły mi ná myśł dáwnieyfe látá/ Co dla fwych zá piérfwégo pan czynił swiátá. *KochPs* 113 (2); Dla miłych fioftr fwoich áby chleb dobrze vpieczony miály/ gdy iey pomiotlá niezftáło/ lámá fię w gorącym piecu pomiotłem vczyniła *SkarŻyw* 194 (42); Nie mamy ták co infzego Vczynić dla vmárłego. Nákuřmy żioł woniáiących Wodek/ Oleykow/ pachniących. *MWilkHist* C2; *CzechEp* 127 (8); *KochFr* 102; *KochPhaen* 24; *ReszPrz* 12; *ReszList* 181; *WerGość* 208 (3); Táka iest y ták wielka á goráca miłość w bogoboynym Małżeńftwie/ że dobry mąż dla żony/ á zoná też dla mężá y gárdlá fwego nádftáwi. *WerKaz* 304 (2); *PudłFr* 44 (5); Kryftus dla nas prácował, głód, prágnienie ćierpiał/ A potym vmęczenie frogie ćicho znałzał *ArtKanc* B10; Bierźcie, wżywayćie/ ćiało y krew moię maćie/ która dla was iest wylaná/ wżyftkim ku pićiu daná *ArtKanc* N9 (34); *KmitaSpit* A2v; *PaprUp* G2 (3); *ZawJeft* 22 (3); *ActReg* 118 (4); *Phil* B (5); Dla nas/ pięś gorzká zołć/ ábyś w nas gorzkości Zmorzył *GrabowSet* P4v (7); *OrzJan* 18 (2); ták raczyłeś krew y wodę wylác dla nas/ że iey namnieyfa kropiá w tobie nie zoftáła. *LatHar* 301 (54); *KołakSzczęśl* C; Lecz czego ná krzyżu nie ćierpiał/ to ná ołtarzney ofierze ćierpi dla ciebie. *WujNT* 603 (28); *JanNKar* B; vczynność zowią nie z Cyrográphu pińánégo, ále z ludzkości, gdy krześcíanie między fobá ćertuią, kto dla kogo chętliewiey co vczyni *SarnStat* 1272; *SiebRozmyśł* Cv (12); *GrabPospR* N4v; *PowodPr* 11 (2); Dla was z táką trudnością/ y męką/ y śmiercią frogá moię doftáłem tego kroleřtwá. *SkarKaz* 245a; Iáko lám P. Iezus mowi: Izem dla grzełznych przyfzedł. *SkarKaz* 348a (34); *CiekPotr* 82 (3); Bo kto mi fię záleca á dla mnie nie czyni/ Táki fię w nim bárzo kocham iáko w párfłczywy świni. *CzahTr* L4; Was P. Bog podnioł ná wyfokie vrzędy: nie dla was ábyście lámi fwoich pożytkow pilnowáli: ále dla ludu *SkarKazSej* 655b (17); *SapEpit* B; Włzák byś dla mnie zginác miał/ ia zá to nie ftoię/ Rádábych odkupiła fmięcią fwá fmięć twoię. *PudłDydo* B2.

W charakterystycznych połączeniach: dać się [w tym: zabić (4)] (6), gardłować (3), lekceważyć gardła, na(d)stawić gardła (4), (na-, u-)rodzić się (14), narodzony (urodzony) (4), nie litować (lutować) [w tym: gardła (5), niczego (3), zdrowia (3)]; podjąć śmierci (1), wylać krwi (2)] (24), nieść gardło, nie żałować [w tym: gardła (1), krwi (1), zdrowia (1), żywota (1); umrzeć (umierać) (2), wydać zdrowia (1)] (16), (od)ważyć zdrowie (3), ofiarować (ofiarowany) (2), podjąć (podejmować) [w tym: pracę (5), śmierć (6), wszystko (3)] (35), podjąć się (2), podejmowanie, podejmowany (podjęty) (3), położyć (pokładać, kłaść) [w tym: duszę (duszyczkę) (2), gardło (3), zdrowie (1)] (8), poniżyć się (uniżyć się, zniżyć się) (7), pracować (10), prosić (9), przelać (rozlać, wylać, wylewać) krew (15), przelana (rozlana, wylana krew (7), przyjąć [w tym: śmierć (1)] (7), przyść [w tym: na świat (5)] (31), służyć (2), sprawić [w tym: wszystko dobre (1)] (5), sprawiony (3), (s-, u-)tracić [w tym: duszę (1), zdrowie (2)] (4), (u)ci(e)rzeć [w tym: wszystko (3)] (51), (u)czynić [w tym: dobrze (wiele dobrego) (2), wszystko (13)] (132), (u)czyniony (7), (u)działać (10), umrzeć (umierać) (31), upokorzyć się (2), ważyć [gardło (1), zdrowie (1)] (2), wstąpić na krzyż, (wy)da(wa)ć [w tym: gardło (9), wszystko (1)] (17), (wy)dać (się) [w tym: na męki (1), na śmierć (4)] (6), (wy-, od-)dany [w tym: na śmierć (1), na świat (1)] (4), wylanie krwi, wytrwać pohańbienie, wzgardzić wszystko, zastawiać (zastawowanie) gardła (4), zesałać (posłać, posłań) (5), (z)ginąć (4), znosić (znieść, znaszać): [w tym: wszystko (4)] (6), (z)stąpić [w tym: z nieba (niebios) (10), na świat (4)] dla (20).

Po wyrazie rządzonym [w cytatach z Bogurodzicy] (2): Narodził się nas dla syna Boży SkarŻyw 357; Ciebie dla człowieka dał Bog przekłócić sobie/ bok ręce nódze obie SkarŻyw 357.

Powtórzenie: »dla ... dla« (2): iż on dnia dzisiejszego dla nas dla grzeźnych dał obrzezać święte ciało swoje RejPos 34; Chrystus cierpiął ięst dla grzechów/ dla náleznych BiałKat 96.

Wyrażenia przyimkowe: »dla Rzeczypospolitej, ojczyzny« = *pro patria Mącz*, *Vulg*, *PolAnt*, *Modrz*; *ob rem publicam*, *pro re publica Mącz*; *rei publicae causa Modrz* (55 : 35): jakoż to każdy dobry Polak zawsze rad z chucią czyni, niczego nie litując dla pana swego i dla RP *DiarDop* 110; *GliczKsiąż* K8 (2); *GroicPorz* C3; *Leop 2.Mach* 8/21; *RejZwierz* 42; *BibRadz 2.Mach* 8/21; *OrzRozm* S; *Krol Zygmunt* [...] wczynił Syem w Lucku puściwizy głos iż dla Rzeczypospolitej Polńskiej/ Litewskiej y Węgierkiej. *BielKron* 386 (15); *Mącz* 35a (7); *SienLek* a2v; Ano przodkowie nález co sławy strzegáli/ Dla Rzeczypospolitej y gárdlá dawáli. *RejZwierc* 246v (4); *BielSpr* 44; Bo to ięst íprofná rzecz/ áby cí/ [...] ktorzi się w niebezpieczność śmierci dla oyczyzny wdáli [*qui se mortis periculis pro patria commiserunt*]/ niemieli godney męstwá swego y cnoty swey zapłaty odnieść *ModrzBaz* 118v (25); *CzechEp* 60; *WisznTr* 2; *PaprUp* Fv; *ActReg* 15 (3); *GrochKal* 23; *Phil* N2 (6); *GórnTroas* 27 (2); że przodkowie nález ná oczywisté częłto ízli niebezpieczeństwá dla téy Rzeczypospolitéy *OrzJan* 16 (2); *SarnStat* 950; Smierć strážna: lecz kto dla oyczyzny ginie, Słodka przychodzi, dla niey kázdy ílynie. *KlonKr* E4; *KmitaSpit* B4; *CiekPotr* 51; *PaxLiz* ktv; Mátátyáfz dla Rzeczypospo: [...] zdrowie swoie ważył. *SkarKaz* 668b (7).

»sam dla siebie, dla sam(ego) siebie« = *propter me a. te Vulg*; *sua causa Modrz* (13 : 4): Rozumieyćie ludzkiej potrzebie/ A zwłázczá każdy dla sam siebie. *BierEz* R2; Plato rozumyá/ iż nye thylko lámi dla siebie vrodziliśmy sie/ ále też y oyczyzná/ częłcyą przyacyele nas potrzebuyá *GliczKsiąż* K5 (2); *Leop Bar* 2/13 (2); *SienLek* a4; *GórnDworz* L3v (2); Iż iam ięst Pan Bog twoy ktory ícieram s ciebie wíztyki niepráwości twoie sam dla siebie [*propter me Vulg Iz* 43/25]/ á złości twoich zápominam

z dobrotliwości fwey. *RejPos* 236v; *BudBib Eccli* 24/40 [47]; *ModrzBaz* 74 (2); Nie łobie Iábłóń wdzięczny owoc dawa/ Nie łam dla łiebie Człęk w pracą łię wdawa *StryjKron* 279; *Phil B*; *LatHar* 48; Nie dla nas/ ále dla łámego łiebie/ iákoś v Proroká rzekł: Dla chwały wielkieu imieniá twego/ vczyń z námi przymierze wieczne/ á nie przełtáy nam dobrze czynić. *SkarKaz*)(3 (2).

10. W funkcji formalnej (16) :

a. W zależności od rzeczownika oznaczającego uczucie [miłosierdzie (2), miłość (1)] (3) : Y kazał [król] wneht łtołek podle onego łyná przywiązánego połtháwić/ y powiedział im: Niechże będzie dla was miłofierdzie/ á dla mnie łprawiedliwość. Y kazał wnet Cyrulikowi áby mu iedno oko wyiał á łynowi drugie. *RejZwierc* 34 (2); á tu z poniżenia dobrowolnego y z miłości dla nas w tey tákieu podłóci przebywał. *SkarKaz* 489b.

b. W zależności od przymiotnika wyrażającego użyteczność zastosowania czego [potrzebny (6), pożyteczny (użyteczny) (4), dobry (2), niezły (1)] (13) : Wino Mułzkatowego kwiatu/ ieft vzyteczne dla potwierdzenia niełtrawnego zołádka. *FalZioł* III 10d; Dobry też Lenart dla koni Dla wieprzow łwięty Antoni *RejRozpr* B (2); wzięł też y Ioppon potrzebne dla portu [*accepit Ioppen in portum*]/ á otworzył przechod do wyłpow morłkich. *BibRadz* 1.*Mach* 14/5; Ale iefli byłá rádá o gubieniu mleká/ potrzebna też zał ieft/ o nábyciu iego/ á to dla doiek álbo mámek. *SienLek* 87; á trwáć w żywoćie ćielełnym widzę/ iż też potrzebna rzecz dla was. *BiałKat* 103v; Ieft iefłczę y trzeći łpołob łpowieđzi w Kołćiele Chrzełćiáńłkim/ [...] bárzo pożyteczny dla tych/ ktorzy łumnienie máiąc zwiázáne grzechem/ [...] niemogá łobie rádźić łámi *WujJudConf* 84; kiedyby był dołtátek tákich rzemiełnikow/ ktorziby [...] włzytkie do budowánia ábo murowánia potrzeby pogotowiu mieli: byłáby to rzecz bárzo pożyteczná/ y dla teráznieyłzych łudźi/ y dla potomkow [*Consuleretur hoc modo et praesentibus hominibus, et posteritati*]. *ModrzBaz* 35v (2); gdyż tá rozmowá/ nie dla nas dwu/ ále dla drugich wielu potrzebna być miáłá *NiemObr* 25 (2); Rzepnicá też dla oleiu nie zła: dla czeláđzi domowey robotney *GostGosp* 122; To RZ/ [...] ieft bárzo potrzebne dla wielu łłów. *JanNKar* F2v.

11. Jako składnik wykrzyknika „dłaboga” = per Deum Mącz, Modrz, Cn (44) : *RejKup* e7 (2); Cołz wzdy wtim/ ieft/ dla Boga/ iłz będąc takimi Gołpodarzmi/ zdacie łię przedsię ubogimi? *KochSat* A4v; *Mącz* 18d; *RejAp* 57v; *RejPos* 262v (2); *RejZwierc* 50; *MycPrz* II C2v (2); Pátrźcie tedy/ dla Bogá żywe⁸⁰ [*per Deum immortalem*]/ Pánowie łłáchto/ aby dla was Rzeczłpof. wielkieu łzkody niewzięłá *ModrzBaz* 144v (3); *KochFr* 115 (2); *KochWz* 142; *ReszPrz* 96 (3); *WerGołc* 261 (2); Hey dlaboga pomni kazdi rade onego meza łwietego *PaprUp* K3 (4); Com zgrzélzylá dla Bogá? czemu oczy twoie/ Niechcą ná vłtáwicznę pátrźć prołby moié? *ZawJeft* 41; *ActReg* 118 (4); *OrzJan* 132 (4); *WysKaz* 12; *PowodPr* 60 (2); *VotSzl* D3; *CiekPotr* 46; *GosłCast* 39; Dla Bogá/ vchodźmy tego przekłętwá y tey biády/ ktorá nam Pan Bog przez Proroká groźi. *SkarKazSej* 701b (2); *KlonWor* 40; *ZbyłPrzyg* B4.

***** Bez wystarczającego kontekstu (14) :** Ia tedy nie dla (...) bych Kxiędzu Biłkupowi miał oddá (...) (...) romocenie zá łromocenie *KrowObr* A2v; Virtutis ergo, Dla cnoty. *Mącz* 107d; In tuam gratiam feci, Dla ciebie álbo tobie k woli. *Mącz* 149a; Ob significat propter, Dla. *Mącz* 256a; Propter salubritatem, Dla ozdrowienia okrzeźwienia. *Mącz* 366a (10); Dla Teokrytá ktory był Syrákuzánin. *KlonŻal* A3v marg; Ob — Dla, prze. *Calep* 711a (2).

[Uwaga: Suma poszczególnych znaczeń jest większa od ogólnej liczby frekwencyjnej, gdyż „dla” może łączyć się równocześnie z kilkoma wyrazami należącymi do różnych znaczeń].

KCh